

Nr 4.

Ankom till Riksdagens kansli den 25 februari 1913 kl. 6 e. m.

Utlåtande, angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, omfattande anslagen till lantförsvarsdepartementet. (1:a Avd.)

Departementet.

1:o) I den till Riksdagen den 14 januari innevarande år avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har, under åberopande av det propositionen bilagda statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln i punkten 1 föreslagit Riksdagen att medgiva *dels* att till arvode åt en extra föredragande och en amanuens i lantförsvarsdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli må under år 1914 av tillgängliga medel utbetalas ett belopp av 9,000 kronor för år räknat att ersättas från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar, *dels ock* att till amanuenser, vikariatersättningar, extra vaktmästarebiträde, renskrivning m. m. vid kansliexpeditionen må under år 1913 och 1914 utöver i staten upptaget belopp av tillgängliga medel utbetalas ett belopp av 4,500 kronor för år räknat att likaledes ersättas från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Departemen-
tet.
[1.]^{*)}

Departementschefens anförande i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 24—26.

*) Hänvisar till punkt i Kungl. Maj:ts proposition.

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 6 saml. 4 häft. (Nr 4).

Då utskottet icke haft något att erinra mot hvad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må medgiva,

a) att till arvode åt en extra föredragande och en amanuens i lantförvarsdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli må under år 1914 av tillgängliga medel utbetalas ett belopp av 9,000 kronor för år räknat att ersättas från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar, samt

b) att till amanuenser, vikariatsersättningar, extra vaktmästarebiträde, renskrivning m. m. vid kansliexpeditionen må under åren 1913 och 1914 utöver i staten upptaget belopp av tillgängliga medel utbetalas ett belopp av 4,500 kronor för år räknat att likaledes ersättas från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Provisorisk lönereglering för befattningshavare i lantförvarsdepartementet.

Provisorisk
lönereglering
för befatt-
ningshavare
i lantförvars-
departe-
mentet.
[2.]

2:o) Under punkt 2 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till provisorisk lönereglering för befattningshavare i lantförvarsdepartementet, i enlighet med av chefen för justitiedepartementet under andra huvudtiteln förordade grunder och villkor, å extra stat för år 1914 anvisa ett förslagsanslag av 8,070 kronor, därav högst 175 kronor må användas till höjning av vikariatsersättning under semester.

Departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet i fråga om detta anslag återfinnes å sid. 27 av protokollet.

Med tillstyrkande av bifall till hvad Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till provisorisk lönereglering för befattningshavare i lantförvarsdepartementet, i enlighet med av chefen för justitiedepartementet under andra huvudtiteln förordade grunder och villkor, å extra stat för år 1914 anvisa ett förslagsanslag av 8,070 kronor, därav högst 175 kronor må användas till höjning av vikariatsersättning under semester.

Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommandoexpedition.

3:o) Kungl. Maj:t har under punkt 3 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen att öka anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommandoexpedition, nu 12,952 kronor, med 116 kronor till 13,068 kronor.

Skriv-
materialier
och expenser,
ved m. m. för
departementet
med dess
kommando-
expedition.

[3.]

Då Kungl. Maj:t rörande detta anslag icke föreslagit annan ändring än som erfordras för jämnande av huvudtitelns slutsumma, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må i riksstaten för år 1914 uppföra förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommandoexpedition med oförändrat belopp av 12,952 kronor; dock att i anslaget må göras den jämkning, som kan erfordras för jämnande av huvudtitelns slutsumma.

Generalstabens fast anställda personal.

4:o) Kungl. Maj:t har under punkt 6 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen dels att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för generalstabens fast anställda personal öka detta anslag, nu 322,815 kronor, med 530 kronor till 323,345 kronor,

General-
stabens fast
anställda
personal.

[6.]

dels ock att godkänna följande tillägg till nu gällande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i staten upptagna avlöningsförmånerna för innehavare av civil beställning med lön på stat vid generalstaben, nämligen:

att dylik beställningshavare må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester: professorn och krigsarkivarien vardera under sex veckor samt vaktmästarna en var under 15 dagar,

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den

tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen,

att vid beräkning av tidpunkten för inträdande av avlöningsförhöjning genom ålderstillägg icke må föras befattningshavare till last den tid, han åtnjutit semester, samt

att, vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom av semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med dennes befattning förenade tjänstgöringspenningar, och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 32—35 av statsrådsprotokollet.

Utskottets
yttrande.

Utskottet har intet att erinra emot att, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, professorn vid generalstaben och krigsarkivariern genom tillägg till gällande avlöningsvillkor uttryckligen tillerkännas semester samt att i samband därmed staten för generalstaben ökas med 350 kronor för vikariatsersättning.

Vid 1912 års Riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att vaktmästarna vid åtskilliga ämbetsverk och överdomstolar måtte årligen, i den mån sådant kunde ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar, och godkände Riksdagen vad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit. Riksdagen sade sig dock förutsätta att, såsom jämväl ställts i utsikt, i ämbetsverk, där flere än en vaktmästare funnes och göromålen under viss del av året vore av väsentligt mindre omfattning än eljest, i allmänhet så ordnades beträffande semester för vaktmästare och med dem likställda statstjänare, att särskild vikarie för den semesterledige ej behövde förordnas.

I nära anslutning till nyssnämnda beslut har Kungl. Maj:t nu under fjärde, femte, sjätte och åttonde huvudtitlarna föreslagit, att enahanda förmån måtte beredas vaktmästarna eller andra därmed jämförliga ordinarie befattningshavare vid följande statsinstitutioner nämligen: under *lantförsvarsdepartementet*: generalstaben och artilleristaben; under *sjöförsvarsdepartementet*: marinistaben, marinintendenturkåren och flottans pensionskassa; under *civildepartementet*: länsstyrelserna och statsmedicinska anstalten; samt under *ecklesiastikdepartementet*: landsarkiven med

undantag av arkivdepån i Visby, universiteten i Uppsala och Lund, Karolinska institutet, tandläkareinstitutet och folkskollärarnas pensionsinrättning.

Utskottet, som nu endast har att yttra sig om anslag under fjärde huvudtiteln, får, under åberopande av vad utskottet i utlåtande nr 6 angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel anfört i detta ämne, meddela, att utskottet icke har något att erinra emot att semester på de av Kungl. Maj:t föreslagna grunder beredes vaktmästarna vid generalstabens och artilleristabens. I detta sammanhang anser sig utskottet böra hänvisa till Riksdagens ovannämnda uttalande i fråga om anordningar för undvikande av förordnande av särskild vikarie för semesterledig vaktmästare.

I det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till stat för generalstabens fast anställda personal förekommer i anmärkningen 6 en föreskrift i fråga om vikariat för förste vaktmästare. Denna föreskrift avviker till sin ordalydelse i någon mån från propositionen; och har utskottet vidtagit rättelse härutinnan i det förslag till stat, som bifogas detta utlåtande (bil. a).

På grund av vad utskottet nu anfört får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) med godkännande av vid detta utlåtande fogat förslag till ny stat för generalstabens fast anställda personal (bil. a) öka detta anslag, nu 322,815 kronor, med 530 kronor till 323,345 kronor,

b) godkänna följande tillägg till nu gällande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i staten upptagna avlöningsförmånerna för innehavare av civil beställning med lön på stat vid generalstabens, nämligen:

att dylik beställningshavare må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålets behöriga gång, åtnjuta semester: professorn och krigsarkivarien vardera under sex veckor samt vaktmästarna en var under 15 dagar,

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen,

att vid beräkning av tidpunkten för inträdande av avlöningsförhöjning genom ålderstillägg icke må föras befattningshavare till last den tid, han åtnjutit semester, samt

att, vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom av semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med dennes befattning förenade tjänstgöringspenningar, och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Artilleristaben.

Artilleri-
staben.
[8.]

5:o) Under hänvisning till vad utskottet ovan i punkt 4:o anført i fråga om semester åt vaktmästare får utskottet, med tillstyrkande av vad Kungl. Maj:t i punkt 8 av fjärde huvudtiteln föreslagit, hemställa,

att Riksdagen må godkänna följande tillägg till nu gällande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de för vaktmästaren i staten för artilleristaben upptagna löneförmåner, nämligen:

att vaktmästaren må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålets behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar,

att tjänstgöringspenningar få av vaktmästaren uppbäras under den tid, han åtnjutit semester, samt

att vid beräkning av tidpunkten för inträdande av avlöningsförhöjning genom ålderstillägg icke må föras vaktmästaren till last den tid, han åtnjutit semester.

Kommendantsstaten.

6:o) Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t i punkt 9 av denna huvudtitel föreslagit och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet å sid. 40—43 i ämnet innehåller får utskottet hemställa, Kommen-
dantsstaten.
[9.]

att Riksdagen må med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1913 fogade förslag till ny stat för kommendantsstaten (bil. nr 2) minska anslaget till kommendantsstaten, nu 65,733 kronor, med 900 kronor till 64,833 kronor.

Krigshögskolor.

7:o) I punkt 10 av fjärde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att med godkännande av det vid ovannämnda statsrådsprotokoll fogade förslag till ny stat för krigshögskolan (se bil. 3) öka anslaget till krigshögskolor, nu 96,955 kronor, med 5,825 kronor till 102,780 kronor. Krigshög-
skolor.
[10.]

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 43—50.

Framställningen om ökning av detta anslag är föranledd av krigshögskolans tillämnade inflyttning i nya lokaler. I den föreslagna nya staten för krigshögskolan hava införts två nya poster för utgifter, som bliva gemensamma för krigshögskolan och vissa andra institutioner, som äro avsedda att inrymmas i högskolebyggnaden, nämligen utgifter för byggnadens uppvärmning, för vattenförbrukning, elektrisk ström och städning av gemensamma lokaler, 5,130 kronor, samt arvode åt en maskinist 1,200 kronor, tillhoppa 6,330 kronor. Å andra sidan har krigsskolans eget expensanslag, nu 3,100 kronor, ansetts kunna i samband därmed minskas med 505 kronor till 2,595 kronor. Utskottets
yttrande.

Skillnaden mellan nyssnämnda belopp, 505 kronor, och summan av de nya posterna å tillsammans 6,330 kronor utgör 5,825 kronor, varmed Kungl. Maj:t föreslagit att anslaget måtte ökas.

Då utskottet icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t i fråga om detta anslag föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1913 fogade förslag till ny stat för krigshögskolan (bil. nr 3), öka anslaget till krigshögskolor, nu 96,955 kronor, med 5,825 kronor till 102,780 kronor.

Krigsskolan.

Krigsskolan. 8:o) Kungl. Maj:t har under punkt 11 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen att, med godkännande av de vid ovannämnda statsrådsprotokoll fogade förslag till nya stater för krigsskolan och reservofficerskurser (se bil. 4 och 5), öka anslaget till krigsskolan, nu 130,165 kronor, med 2,695 kronor till 132,860 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 51—59 av statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande. Kungl. Maj:ts förslag i fråga om detta anslag innebär i korthet följande.

Avlöningsförmånerna för den vid krigsskolan anställde bataljonsläkaren skulle regleras enligt fältläkarkårens vid 1911 års Riksdag beslutade omorganisation och i enlighet därmed skulle det arvode om 150 kronor, som nämnde bataljonsläkare hittills uppburit för varje reservofficerskurs såsom gottgörelse för ökade göromål, upphöra. Vidare skulle i staten för krigsskolan uppföras en lärare i stats- och samhällslära med ett arvode om 750 kronor och anslagsposten till biträdande lärare i samma stat höjas med 500 kronor för att möjliggöra anställande av ytterligare en biträdande lärare i krigskonst. Slutligen skulle läkarens rätt att disponera bostad å Karlberg upphöra med rätt för honom att i stället uppbära inkvarteringsbidrag.

Vad den sistnämnda anordningen beträffar förutsätter utskottet, att den av läkaren disponerade bostaden å Karlberg kommer att med större fördel för krigsskolan bliva använd av annan befattningshavare därstädes; och har utskottet under sådan förutsättning intet att erinra mot förslaget.

Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med godkännande av de vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14

januari 1913 fogade förslag till nya stater för krigsskolan och reservofficerskurser (bil. nr 4 och 5), öka anslaget till krigsskolan, nu 130,165 kronor, med 2,695 kronor till 132,860 kronor.

Avlöning och rekrytering m. m.

9:o) I punkt 12 av fjärde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen

dels att, med godkännande av de vid ovannämnda statsrådsprotokoll fogade förslag till nya stater för truppförband av infanteriet, kavalleriet, artilleriet och trängen samt för fast anställda officerare och underofficerare med vederlikar samt betjänte vid fortifikationen (bil. nr 7—61), öka anslaget till avlöning och rekrytering m. m., nu 18,138,587 kronor, med 65,013 kronor till 18,203,600 kronor;

dels medgiva,

att, därest under år 1914 vakans i bataljonsläkarbeställning kommer att inträffa vid något eller några av Svea livgarde, Göta livgarde, Livregementets grenadjärer, Första livgrenadjärregementet, Upplands infanteriregemente, Skaraborgs regemente, Södermanlands regemente, Jönköpings regemente, Dalregementet, Hälsinge regemente, Hallands regemente, Värmlands regemente, Norra skånska infanteriregementet, Södra skånska infanteriregementet, Vaxholms grenadjärregemente, Skånska husarregementet, Positionsartilleriregementet, Svea trängkår eller Skånska trängkåren, beställningen icke tillsättes, utan den nya organisationen tillämpas vid dessa truppförband;

att, därest under år 1914 vakans i bataljonsläkarbeställning kommer att inträffa vid Livregementets husarer eller Kronprinsens husarregemente, beställningen icke tillsättes, men innehavaren av regementsläkarbeställningen bibehålles vid sina innehavande avlöningsförmåner;

att, för den händelse under år 1914 vakans i regementsläkarbeställning kommer att inträffa vid truppförband (med undantag för femskvadronsregemente), där antalet beställningar skall minskas, beställningen tillsättes med avlöning för nye tjänstinnehavaren enligt ny stat, därest den nya organisationen kan genomföras, men eljest efter den gamla staten, till dess genom en av bataljonsläkarnas avgång den nya organisationen kan tillämpas vid detta truppförband;

att, därest under år 1914 vakans i regementsläkarbeställning kommer att inträffa vid femskvadronsregemente, beställningen icke tillsättes, utan den nya organisationen tillämpas vid sådant truppförband;

samt att för genomförandet av fältläkarkårens nya organisation, i vad den avser de ordinarie läkarna vid andra truppförband än dem, där läkarbeställningarna, i enlighet med vad förut anförts, redan hava blivit i staterna uppförda enligt förenämnda organisation, må användas i första hand de löner och dagavlöningar, som finnas uppförda i staterna för läkarbeställningarna vid de truppförband, där sagda beställningar ännu äro uppförda enligt äldre organisation och där vid vakans den nya organisationen får genomföras i överensstämmelse med förut angivna grunder, samt än vidare de medel, som i truppförbandsstaterna uppförts för andra beställningar, men på grund av vakanser i dessa icke komma till användning för desamma;

dels medgiva, att den, som vid ikraftträdandet av den nya staten för artilleriets tygstater innehar beställningen såsom fortmaskinist vid Tingstäde, må för åtnjutande av i staten uppförda ålderstillägg vara berättigad att tillgodoräkna sig den tid, han dessförinnan tjänstgjort i beställningen;

dels medgiva, att den, som, när den nya staten för fast anställda officerare och underofficerare med vederlikar samt betjänte vid fortifikationen träder i kraft, innehar antingen beställningen såsom fortifikationskassör och redogörare eller beställning såsom fortifikationskassör och förrådsförvaltare, må för åtnjutande av de i nya staten uppförda ålderstillägg vara berättigad att tillgodoräkna sig den tid, han dessförinnan tjänstgjort i någondera av samma beställningar;

dels ock medgiva, att de i infanteritruppförbandens och ingenjörtruppernas stater för år 1914 uppförda avlöningsmedel för sjukvårdsbeställningsmän må under samma år, utan hinder av staternas bestämmelser, användas för avlöning av dylik personal till det antal och de grader, som den vid statsrådsprotokollet fogade tablå (bil. 6.) i fråga om nyss nämnda truppförband utvisar.

Beträffande den i frågan lämnade utredningen får utskottet hänvisa till sid. 60—90 av åberopade statsrådsprotokollet.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom Första kammaren (nr 74) av herr *I. von Stapelmohr* m. fl. och den andra inom Andra kammaren (nr 174) av herr *J. Widén* m. fl., har föreslagits, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att till underofficerare vid Västerbottens regemente, Jämtlands fältjägare- och Västernorrlands regementen, Norrlands dragonregemente, Norrlands artilleriregemente, Norrlands trängkår samt i Boden förlagda truppförband må utgå ett kallortstillägg av 240 kronor för år, motsvarande 10 procent av fan-

junkares (styckjunkares) aflöning, eller, om detta ej kan bifallas, till så stort belopp, som Riksdagen kan finna skäligen bestämma.

I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt förslag får utskottet hänvisa till själva motionerna.

Vidare har herr *F. W. Thorsson* i en inom Andra kammaren väckt motion (nr 114) föreslagit, att till fortifikationens vaktmästare i Karlsborg må, så länge han åtnjuter bostad i slutväret å Karlsborg, utgå, för lägenhetens uppvärmning, en årlig extra ersättning av 30 kronor samt att denna ersättning lämpligen bör bestridas av anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten.

Till stöd för sin hemställan har motionären anfört följande:

»Under anslagstiteln »avlöning och rekrytering» föreslår Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition reglering av fortifikationens vaktmästares avlöning, varigenom dessa statstjänare skulle tillförsäkras en årslön av 900 kronor, i dagavlöning 182 kronor 50 öre och för ved, ljus m. m. 80 kronor 95 öre eller tillsammans 1,163 kronor 45 öre pr år jämte fri bostad. I samband med denna lönereglering tillåter jag mig att motionsvis framföra ett spörsmål, som jag vid 1912 års riksdag berörde, då extra anslaget angående »tillfällig löneförbättring åt vissa befattningshavare vid fortifikationen» behandlades i Andra kammaren. Jag ifrågasatte då, om icke det skulle vara möjligt att tilldela en vaktmästare, som innehade bostad i det s. k. slutväret å Karlsborg, extra ersättning till uppvärmning av denna efter samma grunder som dylik ersättning utgick till övriga lägenhetsinnehavare i förut nämnda byggnad. Jag hade så mycket större anledning härtill, som Kungl. Maj:t genom särskilda sakkunniga låtit undersöka bostadslägenheternas beboelighet; dessa yttrade i sitt betänkande angående undersökningen följande. »Det vore otvivelaktigt, att de tjocka murarna i slutväret vid ofullständig eldning alstrade en rå och kylig luft inom bostadslägenheterna. Då därtill ett flertal av dessa voro belägna mot norr och till följd härav i avsaknad av sol samt då de mot söder vettande hade fönsteröppningar, som vore allt för små för att i tillräcklig grad insläppa solvärmen och icke kunde utan stora svårigheter givas ökad storlek, måste för erhållande av lämplig temperatur i dessa lägenheter eldning äga rum under betydligt längre tid av året och i större omfattning än i motsvarande lägenheter i allmänhet. Det hade därför syntes de sakkunniga billigt att ersättning för härigenom förorsakade ökade utgifter för bränsle bereddes innehavare av lägenheter i slutväret, och torde storleken av denna extra ersättning lämpligen bära

sättas för fanjunkare till 45 kronor och för gift sergeant till 30 kronor om året.»

Då de sakkunnigas förslag, tillstyrkt av arméförvaltningen, av Kungl. Maj:t framfördes inför 1911 års Riksdag, erkände denna det berättigade i framställningen och biföll densamma samt beslöt, att medlen skulle utgå ur anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten.

Då de sakkunniga undersökte lokaliteterna i slutvärnet, hade de troligtvis icke observerat den lägenhet som då innehades och fortfarande användes såsom bostad av fortifikationens vaktmästare; om de verkligen hade undersökt den skulle otvivelaktigt även vaktmästaren blivit anbefalld till erhållande av bränsleersättning. Nu blev endast fanjunkare och gifta sergeanter rekommenderade till denna extra förmån med resultat att vaktmästaren, som endast (enligt vad de militära myndigheterna meddelat) innehar distinktionskorprals rang, av såväl myndigheter som Kungl. Maj:t lämnats att i sin bostad värma sig och sin familj med »åkarebrasor». Han har nämligen *icke, ehuru betydligt sämre avlönad än sina grannar, erhållit något bidrag till uppvärmning av sin bostad.* Då jag förmodar att detta mera beror på formella skäl än på benägenheten att undandraga ifrågavarande statstjänare hans moraliska rätt, att i detta stycke få åtnjuta samma förmån, som övriga i slutvärnet boende, har jag dristat mig att i samband med den föreslagna löneregleringen bringa detta ärende inför Riksdagens prövning.»

Utskottets
yttrande.

1912 års Riksdag lämnade föreskrifter om *övergången till fältläkarkårens nya organisation* under år 1913 i mån av inträffade vakanser och bestämde att härför skulle få användas dels avlöningsmedel till vissa vakanta läkarbeställningar å truppförbandens stater, dels ock den del av de till fältläkarstipendiater anslagna medel, som icke användes för sitt egentliga ändamål. Enär dessa medel befunnits otillräckliga för organisationens genomförande i mån av uppkommande vakanser, har Kungl. Maj:t nu för att undanröja detta hinder för en snabbare övergång till den nya ordningen föreslagit, att härför skulle få disponeras dels, såsom förut, besparingar å avlöningsmedel till vissa läkarbeställningar, dels ock besparingar å andra beställningar å truppförbandens stater.

Då utskottet anser det fördelaktigt, att fältläkarkårens omorganisation snart blir genomförd, har utskottet icke velat framställa någon erinran mot nyssnämnda förslag.

Sedan befästningarna vid Tingstäde numera blivit fullbordade, har Kungl. Maj:t föreslagit, att en *fortmaskinist*, uppförd å staten för artilleriets tygstater, skulle anställas för skötseln av de maskinella anordningarna därstädes. För polisuppsiktens handhavande inom positionen föreslås, att den vid Tingstäde tjänstgörande tygskrivaren skall erhålla uppdrag att mot ett arvode av 200 kronor tillika vara *väbel* inom befästningsområdet, vilket arvode skulle utgå från anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel.

Enligt utskottets mening bör fortmaskinisten, som ständigt befinner sig på platsen, jämväl kunna ombesörja en väbels göromål utan att därför den för denna maskinist beräknade avlöningen, i ett för allt 1,910 kronor för år, skulle behöva höjas. Till denna fråga får utskottet återkomma i sitt yttrande i punkt 35:o här nedan om det anslag, varifrån nyssnämnda arvode om 200 kronor enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle utgå.

För *vissa befattningshavare vid fortifikationen* har Kungl. Maj:t föreslagit löneregleringar, nämligen för förrådsvaktmästarna, fortifikationskassören och redogöraren samt fortifikationskassörerna och förrådsförvaltarna, varjämte föreslagits, att förrådsvaktmästarnas antal skulle ökas från 3 till 4.

Häremot har utskottet intet att erinra.

Vidkommande det i herr Thorssons ovanberörda motion väckta förslaget om årlig ersättning om 30 kronor till *fortifikationens vaktmästare å Karlsborg* för uppvärmande av bostad anser utskottet skäl föreligga för att en dylik ersättning i detta särskilda fall må utgå och får därför tillstyrka motionen. Då emellertid ersättningsbeloppet bör utgå från reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, får utskottet nedan i punkt 26:o återkomma till denna fråga.

Sjukvårdsbeställningarna vid arméns truppförband hava — enligt vad departementschefens utredning giver vid handen — under de senaste åren varit till mycket stort antal vakanta, varjämte det i stor utsträckning lär hava visat sig omöjligt att för dylika befattningar erhålla väl kvalificerade personer. För att förhållandena måtte förbättras har Kungl. Maj:t nu föreslagit provisorisk lönereglering för nämnda befattningshavare, vartill medel skulle erhållas genom användande av avlöningsmedel vid vakanta sjukvårdsbeställningar.

Utskottet är emellertid icke övertygat om att det föreslagna provisoriet kommer att medföra de åsyftade fördelarna och har därför ansett sig böra avstyrka detta förslag, i synnerhet som vissa olägenheter därav icke torde kunna undvikas.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit i fråga om detta anslag har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Utskottet övergår härefter till det i herr von Stapelmohrs m. fl. och herr Widéns m. fl. ovannämnda motioner väckta förslaget om *kallortstillägg till underofficerare* vid vissa till det övre Norrland förlagda truppförband. Det torde icke kunna förnekas, att på grund av de klimatiska förhållandena i denna landsända aflöningsförmånerna för de dit förlagda befälskårerna icke torde förslå till levnadskostnadernas bestridande i samma mån som för deras vederlikar i sydligare delar av landet. Det vore också tänkbart, att sådana skiljaktigheter lämpligen skulle genom beviljande av kallortstillägg i någon mån kunna utjämnas såsom förut skett beträffande exempelvis telegraf- och järnvägstjänstemän, men då torde sådant tillägg böra tillkomma såväl officerare som underofficerare även som deras vederlikar. Utskottet håller emellertid före, att, därest Kungl. Maj:t möjligen skulle finna omständigheterna i förenämnda avseende giva anledning till någon åtgärd, Kungl. Maj:t icke läser underlåta att taga frågan under omprövning.

De nu väckta motionerna i ämnet anser emellertid utskottet sig så mycket mindre kunna tillstyrka som, enligt vad utskottet redan antytt, dessa endast avse en del av ifrågavarande befälspersonal.

På grund av vad sålunda blivit anfört får utskottet hemställa,

a) att Riksdagen, med avslag å herr von Stapelmohrs m. fl. motion nr 74 och herr Widéns m. fl. motion nr 174, må med godkännande av de vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1913 fogade förslag till nya stater för truppförband av infanteriet, kavalleriet, artilleriet och trängen samt för fast anställda officerare och underofficerare med vederlikar samt betjänte vid fortifikationen (bil. nr 7—61), öka anslaget till avlöning och rekrytering m. m., nu 18,138,587 kronor, med 65,013 kronor till 18,203,600 kronor;

b) att Riksdagen må medgiva,

att, därest under år 1914 vakans i bataljonsläkarbeställning kommer att inträffa vid något eller några

av Svea livgarde, Göta livgarde, Livregementets grenadjärer, Första livgrenadjärregementet, Upplands infanteriregemente, Skaraborgs regemente, Södermanlands regemente, Jönköpings regemente, Dalregementet, Hälsinge regemente, Hallands regemente, Värmlands regemente, Norra skånska infanteriregementet, Södra skånska infanteriregementet, Vaxholms grenadjärregemente, Skånska husarregementet, Positionsartilleriregementet, Svea trängkår eller Skånska trängkåren, beställningen icke tillsättes, utan den nya organisationen tillämpas vid dessa truppförband,

att, därest under år 1914 vakans i bataljonsläkarbeställning kommer att inträffa vid Livregementets husarer eller Kronprinsens husarregemente, beställningen icke tillsättes, men innehavaren av regementsläkarbeställningen bibehålles vid sina innehavande avlöningsförmåner.

att, för den händelse under år 1914 vakans i regementsläkarbeställning kommer att inträffa vid truppförband (med undantag för femskvadronsregemente), där antalet beställningar skall minskas, beställningen tillsättes med avlöning för nye tjänstinnehavaren enligt ny stat, därest den nya organisationen kan genomföras, men eljest efter den gamla staten, till dess genom en av bataljonsläkarnas avgång den nya organisationen kan tillämpas vid detta truppförband,

att, därest under år 1914 vakans i regementsläkarbeställning kommer att inträffa vid femskvadronsregemente, beställningen icke tillsättes, utan den nya organisationen tillämpas vid sådant truppförband,

samt att för genomförandet av fältläkarkårens nya organisation, i vad den avser de ordinarie läkarna vid andra truppförband än dem, där läkarbeställningarna, i enlighet med vad förut anförts, redan hava blivit i staterna uppförda enligt förenämnda organisation, må användas i första hand de löner och dagavlöningar, som finnas uppförda i staterna för läkarbeställningarna vid de truppförband, där sagda beställningar ännu äro uppförda enligt äldre organisation och där vid vakans den nya organisationen får genom-

föras i överensstämmelse med förut angivna grunder, samt än vidare de medel, som i truppförbandsstaterna uppförts för andra beställningar, men på grund av vakanser i dessa icke komma till användning för desamma;

c) att Riksdagen må medgiva, att den, som vid ikraftträdandet av den nya staten för artilleriets tygstater innehar beställningen såsom fortmaskinist vid Tingstäde, må för åtnjutande av i staten uppförda ålders tillägg vara berättigad att tillgodoräkna sig den tid, han dessförinnan tjänstgjort i beställningen;

d) att Riksdagen må medgiva, att den, som, när den nya staten för fast anställda officerare och underofficerare med vederlikar samt betjante vid fortifikationen träder i kraft, innehar antingen beställningen såsom fortifikationskassör och redogörare eller beställning såsom fortifikationskassör och förrådsförvaltare, må för åtnjutande av de i nya staten uppförda ålders tillägg vara berättigad att tillgodoräkna sig den tid, han dessförinnan tjänstgjort i någondera av samma beställningar; samt

e) att Kungl. Maj:ts förslag därom att de i infanteritruppförbandens och ingenjörtruppernas stater för år 1914 uppförda avlöningsmedel för sjukvårdsbeställningsmän må under samma år, utan hinder av staternas bestämmelser, användas för avlöning av dylik personal till det antal och de grader, som den vid statsrådsprotokollet fogade tablå i fråga om nyss nämnda truppförband utvisar, icke må av Riksdagen bifallas.

Ökad avlöning för de till tjänståldern äldsta bataljonsläkarna och bataljonsveterinärerna.

Ökad avlöning för de till tjänståldern äldsta bataljonsläkarna och bataljonsveterinärerna. 10:o) Med tillstyrkande av vad Kungl. Maj:t i punkt 13 av denna huvudtitel föreslagit och under hänvisning till departementschefens anförande å sid. 93 av åberopade statsrådsprotokollet får utskottet hemställa,

att Riksdagen må minska anslaget till ökad avlöning för de till tjänståldern äldsta bataljonsläkarna

och bataljonsveterinärerna, nu 77,406 kronor, med 9,117 kronor till 68,289 kronor.

Avlöning till extra bataljonsläkare.

11:o) I punkt 14 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen *dels* att *öka* anslaget till avlöning till extra bataljonsläkare, nu 24,000 kronor, med 12,000 kronor till 36,000 kronor, *dels ock* att såsom tillägg till det vid 1911 års riksdag fattade beslutet rörande avlöningsförmånerna för extra bataljonsläkare medgiva, att den, som redan utnämnts eller framdeles kommer att utnämnas till sådan beställning, skall i avseende å rätten att åtnjuta ålderstillägg äga tillgodoräkna sig jämväl den tid, han dessförinnan innehåft beställning såsom bataljonsläkare på stat vid armén.

Avlöning till extra bataljonsläkare.

[14.]

Departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet i detta ärende förekommer å sid. 94—95 av nämnda protokoll.

Med den begärda anslagsökningen avses att i enlighet med för 1911 års Riksdag framlagd plan öka antalet extra bataljonsläkare från 12 till 18.

Med tillstyrkande av vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) *öka* anslaget till avlöning till extra bataljonsläkare, nu 24,000 kronor, med 12,000 kronor till 36,000 kronor; samt

b) såsom tillägg till det vid 1911 års riksdag fattade beslutet rörande avlöningsförmånerna för extra bataljonsläkare medgiva, att den, som redan utnämnts eller framdeles kommer att utnämnas till sådan beställning, skall i avseende å rätten att åtnjuta ålderstillägg äga tillgodoräkna sig jämväl den tid, han dessförinnan innehåft beställning såsom bataljonsläkare på stat vid armén.

Tillfällig löneförbättring åt vissa yngre bataljonsläkare.

12:o) Med tillstyrkande av vad Kungl. Maj:t i punkt 15 av denna huvudtitel föreslagit får utskottet hemställa,

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 6 saml. 4 häft. (Nr 4.)

Tillfällig löneförbättring åt vissa yngre bataljonsläkare.

3

[15.]

att Riksdagen må till tillfällig löneförbättring (extra lönetillägg) åt högst 4 yngre bataljonsläkare såsom extra anslag för år 1914 anvisa förslagsvis 2,000 kronor, att utgå med 500 kronor till envar under förutsättning, att han icke åtnjuter löneförmåner enligt den nya organisationen för fältläkarkåren och att han fullgör minst 50 dagars årlig tjänstgöring under beväringssrekrytskola vid vederbörligt truppförband.

Extra lönetillägg för en del betjänte.

Extra löne-
tillägg för en
del betjänte.

13:o) Då utskottet icke haft något att erinra emot hvad Kungl. Maj:t i punkt 16 av denna huvudtitel föreslagit, får utskottet hemställa,

[16.]

att Riksdagen i likhet med vad under föregående år ägt rum må till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1913 angivna grunder, av extra lönetillägg för innevarande år åt vissa betjänte, som åtnjuta avlöning från fjärde huvudtitelns medel, å extra stat för år 1914 såsom förslagsanslag anvisa ett belopp av 285 kronor.

Ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation.

Ersättning åt
vissa
löntagare
i följd av
arméns om-
organisation.

14:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i punkt 17 av fjärde huvudtiteln framställda förslag får utskottet hemställa,

[17.]

att Riksdagen må *minska* anslaget till ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation, nu 10,982 kronor, med 1,060 kronor till 9,922 kronor.

Dagavlöningsstillägg åt indelt manskap.

Dagavlönings-
tillägg åt in-
delt manskap.

15:o) I punkt 18 av fjärde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för utbetalande av tillägg till dagavlönning åt indelt manskap med 2 kronor till korporal, vicekorporal och menig beställningsman

[18.]

samt 2 kronor 10 öre till annan menig för tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar å extra stat för år 1914 anvisa ett förslagsanslag av 150,000 kronor.

Departementschefens anförande till statsrådsprotokollet i detta ärende förekommer å sid. 99—100 av nämnda protokoll.

I en inom Andra kammaren väckt, till statsutskottet hänvisad motion nr 171 har herr *A. von Sneidern m. fl.* hemställt, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida vid regementet obefordrat indelt manskaps tjänstgöring kan anses berättiga detsamma helt eller delvis till det befordrade manskapets avlönings- och pensionsförmåner, samt för Riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.

Beträffande motionärernas till stöd för deras förslag anförda skäl får utskottet hänvisa till själva motionen.

Emot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om detta anslag har utskottet intet att erinra.

Utskottets
yttrande.

I anledning av ovannämnda motion får utskottet framhålla, att 1901 års Riksdag vid behandlingen av det nya härordningsförslaget uttalade, att från och med år 1904 indelningsverket borde i sin helhet upphöra så fort ske kunde. Motionärernas förslag skulle emellertid — vill det synas utskottet — verka i motsatt riktning mot nyssnämnda uttalanden; och kan utskottet redan av denna anledning icke tillstyrka detsamma.

På grund av det nu anförda får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) för utbetalande av tillägg till dagavlöning åt indelt manskap med 2 kronor till korpral, vicekorpral och menig beställningsman samt 2 kronor 10 öre till annan menig för tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar å extra stat för år 1914 anvisa ett förslagsanslag av 150,000 kronor; samt

b) avslå herr von Sneiderns m. fl. ovannämnda motion.

Hyra, expenser m. m. vid truppförbanden.

Hyra,
expenser
m. m. vid
truppför-
banden.
[19.]

16:o) Med tillstyrkande av vad Kungl. Maj:t i punkt 19 av denna huvudtitel föreslagit och under hänvisning till departementschefens yttrande å sid. 101 av åberopade statsrådsprotokollet får utskottet hemställa,

att Riksdagen må *minska* anslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden, nu 125,200 kronor, med 2,000 kronor till 123,200 kronor.

De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m.

De värnplik-
tigas avlöning,
inskrivning
och redovis-
ning m. m.
[20.]

17:o) Kungl. Maj:t har i punkt 20 av fjärde huvudtiteln föreslagit Riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för rullföringsområdesbefälhavarna med biträden å fastlandet, *öka* anslaget till de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m., nu 2,660,038 kronor, med i jämnt krontal 145,475 kronor till 2,805,513 kronor.

I fråga om departementschefens i ämnet lämnade utredning får utskottet hänvisa till sid. 102—108 av statsrådsprotokollet.

Utskottets
yttrande.

Kungl. Maj:t föreslår i fråga om detta anslag, att ersättningen åt de sex rullföringsbiträdena inom Stockholms stads rullföringsområde höjes med 1 krona 50 öre om dagen, vilket skulle föranleda en ökning av slutsumman å staten för rullföringsområdesbefälhavarna med biträden å fastlandet med 3,285 kronor. Vidare avses, att utgiftsposten: färdkostnader skulle minskas med 145,000 kronor, men utgiftsposten: mönstringkostnader m. m. ökas med samma belopp. Därjämte hava utgifterna för penningbidrag och penningtillskott åt de värnpliktiga beräknats med ledning av senare uppgifter om antalet av de värnpliktigas tjänstgöringsdagar.

Enligt vad utskottet förspott, hänföras under benämningen: mönstringkostnader m. m. jämväl kostnader för inskrivningsförrättningarna vid vårmönstringarna för inskrivning; och torde dessa senare utgifter utgöra den jämförelsevis största delen av totalkostnaden under ifrågasvarande rubrik. Utskottet förmodar, att detta möjligen kan förklara det av departementschefen anmärkta förhållandet, att utgifterna under

nyssnämnda rubrik varit i stigande. Slutligen har utskottet funnit det anmärkningsvärt, att från utgiftsposten: mönstringskostnader m. m. beräknats utgå expenser till belopp av minst 10,000 kronor utan att närmare angivits, av vilken natur dessa expenser äro.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden den 14 januari 1913 fogade förslag till ny stat för rullföringsområdesbefälhavarna med biträden å fastlandet (bil. nr 64), öka anslaget till de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m., nu 2,660,038 kronor, med 145,475 kronor till 2,805,513 kronor.

Ersättning för rustning och rotering.

18:o) Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t under punkt 21 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen får utskottet hemställa,

Ersättning för
rustning och
rotering.

[21.]

att Riksdagen må minska anslaget till ersättning för rustning och rotering, nu 770,000 kronor, med 70,000 kronor till 700,000 kronor.

Intendenturkåren.

19:o) I punkt 22 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för intendenturkåren, öka detta anslag, nu 679,380 kronor, med, i jämnt krontal, 5,179 kronor till 684,559 kronor.

Intendentur-
kåren.

[22.]

Departementschefens utredning i fråga om detta anslag förekommer å sid. 109—118 av statsrådsprotokollet.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om detta anslag innebär i korthet följande. I likhet med vad 1912 års Riksdag beslöt, skulle en underintendentsbeställning uppflyttas till intendentsbeställning av 2:dra klassen. Vidare skulle i anledning av förestående kaserering av Skaraborgs

Utskottets
yttrande.

och Bohusläns regementen vaktmästarbeställningarna vid dessa indragas. På grund därav att intendenturförrådet i Boden inom kort träder i verksamhet, skulle slutligen å intendenturkårens stat uppföras ytterligare en fältintendentsbeställning av andra graden, avsedd för fästningsintendenten i Boden.

Dessa Kungl. Maj:ts förslag och den därav påkallade förändringen av förevarande anslags belopp får utskottet tillstyrka.

Utskottet hemställer sålunda,

att Riksdagen må, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1913 fogade förslag till ny stat för intendenturkåren, *öka* anslaget till intendenturkåren, nu 679,380 kronor, med 5,179 kronor till 684,559 kronor.

Ålderstillägg.

Ålderstillägg. 20:o) Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t i punkt 23 [23.] av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må *öka* anslaget till ålderstillägg, nu 85,300 kronor, med 8,300 kronor till 93,600 kronor.

Arméns mathållning.

Arméns mathållning. 21:o) Under punkt 24 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att öka anslaget till arméns mathållning, nu 6,929,292 [24.] kronor, med, i jämnt tal, 237,320 kronor till 7,166,612 kronor.

Departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet i fråga om detta anslag återfinnes å sid. 119—120 av protokollet.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må *öka* anslaget till arméns mathållning, nu 6,929,292 kronor, med 237,320 kronor till 7,166,612 kronor.

Furagering av arméns hästar.

22:o) Kungl. Maj:t har i punkt 25 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen att öka anslaget till furagering av arméns hästar, nu 3,292,176 kronor, med, i jämnt tal, 61,564 kronor till 3,353,740 kronor.

Departementschefens anförande i ärendet återfinnes å sid. 121 av statsrådsprotokollet.

I en inom Andra kammaren väckt motion (nr 112) har herr *F. W. Thorsson* hemställt, *dels* att Riksdagen måtte i skrivelse anhålla, att Kungl. Maj:t ville oförtövat gå i författning om att kavalleriets mellan de årliga repetitionsövningarna för tjänsten icke behövlige hästar utackorderas till fodervärdar och *dels* att Riksdagen måtte vidtaga sådan rättelse i beräkningen av furageringsanslaget, att detsamma, vad kavalleriet angår, nedsättas med det belopp, som motsvarar i motionen angivna antal underhållsdagar i depå eller 51,375 kronor.

Till stöd för sin hemställan har motionären anført följande:

»Beträffande förslagsanslaget å fjärde huvudtiteln till furagering av arméns hästar, såvitt detsamma angår kavalleriets stamhästar, får jag härmed göra följande hemställan.

Enligt 1901 års härordning skola arméns sex fördelningskavalleriregementen vardera hava 600 hästar och de två till kavallerifördelningen hörande stora regementena vardera 1,200 hästar. Sistnämnda två regementens hästantal uppgår för närvarande till 1,000 vid vardera, varemot alla de mindre regementena anses hava sitt i härordningen bestämda antal hästar fyllt; dock beräknas ännu rusthållshästar till ett sammanlagt antal av 45 förekomma vid tre av dessa regementen under 1914.

Enligt förslaget till härordningen kunde icke alla ett regementes hästar året om tagas i anspråk för den dagliga tjänsten. Från och med 1908, då den förlängda övningstiden i sin helhet började tillämpas vid kavalleriet, komme de hästar, som bleve avsedda för de värnpliktiga, som skulle fullgöra sin andra repetitionsövning, icke att tagas i bruk mer än 42 dagar om året. Fråga uppstode alltså, huru dessa hästar under den övriga tiden skulle omhändertagas, och man hade då att välja mellan en utackordering av dem till fodervärdar och en uppställning och utfodring av dem i depå. Ur militär synpunkt vore ett depåsystem att förorda, enär befälet därigenom bleve i tillfälle att bestämma hästarnas arbete och sysselsättning och att dagligen övervaka deras

Furagering
av arméns
hästar.

[25.]

skötsel och vård. Till följd härav skulle hästarna komma att längre stanna i tjänst samt följaktligen en minskad omsättning vara att förvänta, en minskning, som torde kunna beräknas till åtminstone 1 %. Med hänsyn till mobilisering vore depåsystemet icke förenat med de olägenheter och den tidsutdräkt, som vidlådde utackorderingssystemet. Slutligen vore de årliga kostnaderna vid depåsystem lägre, vilket skulle framgå av en uppgjord tablå.

Beträffande utackorderingssystemet anfördes i förslaget till härordningen, att detsamma visserligen praktiserats i Skåne vid de därstädes förlagda kavalleriregementena, därvid det i allmänhet visat sig möjligt att erhålla goda fodervärdar, ehuru exempel på motsatsen ingalunda saknats. Vid det i Umeå förlagda kavalleriregementet torde en utackordering näppeligen låta sig göra, och beträffande de övriga kavalleriregementena hade man icke någon erfarenhet att stödja sig på.

På grund av vad sålunda i korthet relaterats hemställdes i förslaget till 1901 års härordning, att man vid kavalleriets organisation och uti de för ändamålet erforderliga beräkningarna måtte utgå ifrån, att de kavalleriet tillhöriga hästar, som icke vore i tjänstgöring mellan de årliga repetitionsövningarna, skulle uppställas i depå vid regementena och utfodras med en till 80 % förminskad ration. Möjligheten att vid de i Skåne förlagda regementena tillämpa utackorderingssystemet funnes ju alltid kvar och kunde sålunda i händelse av behov tagas i anspråk.

I propositionen angående härordningen till 1901 års Riksdag anförde chefen för lantförsvarsdepartementet:

»Då kavalleriets värde i högst väsentlig grad är beroende på dugliga och i kraft varande hästar, har jag intet att erinra mot regementsvis ordnade depåer för uppställning av hästar, som icke äro i ordinarie tjänst, ehuru väl, såsom chefen för generalstaben anmärker, utackorderingssystemet bör vid behov kunna tillgripas.»

Det särskilda utskott, som vid 1901 års riksdag behandlade härordningsfrågan, gjorde ej något uttalande i fråga om användningen av kavalleriets hästar under tiden mellan de årliga repetitionsövningarna. Ej heller vid härordningsfrågans behandling i Riksdagen yttrades något därutiinnan.

Genom brev den 1 november 1901 föreskrev Kungl. Maj:t, att kronan tillhöriga hästar, vilka icke äro till tjänstgöring uttagna, i allmänhet skola mellan repetitionsövningarna uppställas i depå, samt att hästar, vilka icke uppställas i depå, finge utackorderas till enskilda personer mot ersättning av högst tio kronor i månaden för varje häst.

Efter 1901 lära några kronans kavallerihästar icke hava varit utackorderade till fodervärdar, ej ens i Skåne, ehuru sådant ställdes i utsikt i härordningsförslaget. Vid sådant förhållande borde nu ifrågasvarande anslag, såvitt detsamma angår de i depå uppställda hästarna, beräknas efter 80 öre för varje utfodringsdag. Varken i de senare årens eller innevarande års statsverksproposition har dock så ägt rum. Alltsedan 1909 har depåutfodring beräknats endast för de två stora kavalleriregementena. Därförinnan beräknades dylik utfodring under några år jämväl för Norrlands dragonregemente.

Därest man vid beräkning av antalet underhålls- och tjänstgöringsdagar för kavalleriets hästar år 1914 (se bilagan Nr 69 vid statsverksprop. fjärde huvudtiteln), utgår från de i 1901 års härordning angivna grunderna och därvid antager, att ett femskvadronsregemente under tiden mellan de årliga repetitionsövningarna icke behöver för tjänsten mera än 450 hästar, och flera lära icke behövas, samt att övriga 150 hästar uppställas i depå under 308 dagar på året, kommer man till det resultatet, att av de i bilagan Nr 69 upptagna hästtjänstgöringsdagarna 256,872 böra överföras till kolumnen »underhållsdagar i depå». Då en tjänstgöringsdag i furageringshänseende beräknas kosta en krona, men en underhållsdag i depå endast 80 öre, finner man alltså, att furageringsanslaget, såvitt detsamma angår kavalleriet, har beräknats för högt med i runt tal 51,375 kronor. Emellertid lära en del kavallerihästar under tiden mellan repetitionsövningarna begagnas vid vissa skolor, kurser m. m. Därest nu dessa hästar nödvändigtvis böra uttagas så, att antalet hästar, som kunna uppställas i depå, minskas, skulle därav följa, att berörda antal depådagar jämväl måste minskas. Denna minskning lär dock högt taget icke kunna uppgå till mera än 20,000 dagar.

Emellertid skulle det bliva för statsverket fördelaktigare, om de hästar, som skulle uppställas i depå, kunde utackorderas till fodervärdar. Härav skulle följa två högst väsentliga fördelar. Dels befrias truppförbanden från skötseln av ett stort antal hästar under nästan hela året, vilket givetvis har ganska stor betydelse för manskapets utbildning och övningar, och dels framför allt kunna utgifterna för vård och utfodring av arméns kavallerihästar nedbringas med rätt avsevärda belopp.

Under de 42 dagar på hösten, som förflyta mellan repetitionsövningarnas slut och bevärningsrekrytskolans början, skola ett kavalleriregementes alla hästar, med undantag av de få, som kommenderas till skolor och kurser, ryktas, rastas och i övrigt skötas av det fast an-

ställda manskapet. Då hästarna vid denna tid äro tre, ja, kanske fyra gånger flera än det manskap, som skall sköta dem, torde det vara tydligt, att mycken tid ej blir över för manskapets utbildning. I och med beväringsskrytskolans början blir ju tillgången på hästvårdande manskap större, men under hela den tid, 281 dagar, skolan pågår, äro dock de hästar, som skola ha vård och skötsel, åtskilliga flera än det manskap, som därmed kan sysselsättas. Det torde ej kunna förnekas, att detta är en olägenhet, som inverkar menligt på manskapets utbildning. Det kan därför sättas i fråga, huruvida icke olägenheterna av att å ett regemente hava inne betydligt flera hästar än som erfordras för att göra befintligt manskap beridet äro så stora, att de i och för sig utgöra tillräckligt skäl att utackordera de icke för den dagliga tjänsten erforderliga hästarna, oavsett om genom utackorderingen för statsverket uppkommer besparing i utgifterna för furagering eller icke.

De berörda olägenheterna erkännas också från militärt håll. Till bevis härom tillåter jag mig återropa, vad kavalleriinspektören, prins Carl, samt chefen för Norrlands dragonregemente härutinnan anföra uti av dem avgivna yttranden över en av civilkommissionen hos Kungl. Maj:t i dec. 1911 gjord hemställan om remonteringen m. m.

Kavalleriinspektören anför på tal om lösning av hästskötarfrågan vid kavalleriet följande:

»Särskilt under oktober och november månader, då de värnpliktiga för året lämnat tjänsten och den nya årsklassen antingen ännu icke inställt sig eller saknar även den allra nödvändigaste utbildning, komme den av kommissionen förordade anordningen att medföra de allra största svårigheter med hänsyn till vården av statens dyrbara hästmateriel.

Redan för närvarande förorsakar skötseln och motionerandet av 120 hästar med en även för all övrig tjänst avsedd personal av i oktober månad allenast omkring 50 man skvadroncheferna stora bekymmer. Och ännu värre lär det bli, sedan antalet samtidigt inkallade »icke vapenföra» genom den nyligen antagna ändringen i värnpliktslagen blivit så avsevärt reducerat. Bleve nu kavalleriet betungat med ytterligare hästvård, kommer tillståndet vid vissa truppförband särskilt på senhösten att hart när varda olidligt.»

Chefen för Norrlands dragonregemente yttrar sig på ungefär enahanda sätt.

De olägenheter, som från militär synpunkt skulle vidlåda utackorderingssystemet, kunna helt säkert undvikas, därest vederbörande befäl intresserar sig för saken och söker genomföra densamma på bästa sätt.

Genom lämpliga kontraktsbestämmelser böra dessutom garantier kunna skapas för att hästarna icke försämras under utackorderingen. För öfrigt är att märka, att systemet, då det förut praktiserades i Skåne, enligt vad militära myndigheter själva vitsordat, i allmänhet gav ett gott resultat. Giltiga skäl för antagande, att systemet icke skulle kunna med fördel tillämpas i övriga delar av landet, torde saknas.»

I anledning av den enligt motionärens mening högst onödiga och onyttiga utgift, som således under flera år utgått, fortfarande ägde rum å fjärde huvudtitelns furageringsanslag och då berörda anslag borde beräknas efter de i 1901 års härordning angivna grunderna, vilka borde förändras först efter det Riksdagen på *uttrycklig* hemställan därom uttalat sig, hade motionären gjort sin ovan intagna hemställan.

Enligt 1901 års härordningsförslag beräknades, att 24 hästar å varje skvadron skulle stå i depå emellan regementsövningarna. Enligt denna plan skulle sålunda på ett fem-skvadronsregemente 120 hästar och på ett tio-skvadronsregemente 240 hästar hava depåutfodring under 308 dagar om året.

Såsom motionären framhållit, har emellertid nyssnämnda plan endast delvis blivit tillämpad. Depåutfodring beräknas numera endast för de två tio-skvadronsregementena Skånska husarregementet och Skånska dragonregementet, under det vid de övriga kavalleriregementena beräknas full utfodring för alla hästar. Denna anordning grundar sig, såvitt utskottet kunnat finna, icke på något medgivande från Riksdagens sida. Vid sådant förhållande anser utskottet, att den i 1901 års härordningsförslag angivna planen för depåutfodringen bör tillvidare ligga till grund för ifrågavarande anslags beräkning. I den av Kungl. Maj:t framlagda uträkningen av anslaget hava underhållsdagarna i depå angivits till 121,352, beräknade såsom nyss nämnts för de båda skånska kavalleriregementena. Härtill bör läggas ett visst antal depådagar vid de 6 fem-skvadronsregementena. Ovan har angivits, att vid vart och ett av dessa skulle 120 hästar stå i depå under 308 dagar. Emellertid böra vid uträkningen av depådagarna antalet rusthållshästar frånräknas, utgörande vid Livregementets dragoner 27, vid Livregementets husarer 29 och vid Smålands husarregemente 10. Antalet hästar i depå vid fem-skvadronsregementena visar sig efter frånräknande av rusthållshästarna utgöra tillhoppa 654 och antalet underhållsdagar i depå 201,432. Då skillnaden mellan kostnaden för depåutfodring och full utfodring utgör 20 öre pr dag, bör enligt ut-

Utskottets
yttrande.

skottets mening den av Kungl. Maj:t angivna anslagshöjningen minskas med $(201,432 \times 0,20 =)$ 40,286 kronor 40 öre eller från 61,564 kronor till 21,277 kronor 60 öre och anslaget i sin helhet alltså ökas från 3,292,176 kronor till 3,313,453 kronor 60 öre. Med utelämnande av öretalet bör anslaget sålunda bestämmas till 3,313,453 kronor.

Den nu gjorda uträkningen av anslagets belopp skiljer sig i viss mån från motionärens förslag, vilket utvisar en större avvikelse från Kungl. Maj:ts förslag, än utskottet ovan angivit.

Vad beträffar motionärens förslag i fråga om utackordering av hästar till fodervärdar i stället för deras uppställande i depå, får utskottet erinra om att före år 1908 möjligen ett antal hästar vid varje regemente kunnat undvaras under någon längre tid av året. Men från och med nyssnämnda år, då beväringsskolan från och med detta år blev utsträckt till 281 dagar, som omedelbart efterföljas av en repetitionsövning på 42 dagar, skulle detta varit möjligt endast under tiden från repetitionsövningarnas slut till början av nästa beväringsskola, således omkring 40 dagar på *senhösten*. Under denna tid torde emellertid utackordering icke kunna komma i fråga. Vad motionären framhållit därom, att det under denna tid råder brist på hästskötare, äger sin fulla riktighet, men det torde icke vara rådligt att på grund av ett dylikt organisationsfel tillgripa en åtgärd, som inverkar försämrande på hästmaterialet. Utskottet vill snarare hänvisa till de möjligheter att vid förekommande behov använda icke vapenföra värnpliktiga, som departementschefen ställt i utsikt vid behandlingen i Första kammaren av det vid sistlidne riksdag framlagda förslaget om inskränkning av de icke vapenföra värnpliktigas utbildningstid. Departementschefen framhöll nämligen då, att inkallandet av icke vapenföra värnpliktiga ständigt reglerades i kommandoväg genom i sådant hänseende meddelade föreskrifter samt att hela detta institut komme att bliva vida mera tänjbart, än det varit hittills. Det vore också departementschefens fullständiga förvissning, att man i kommandoväg skulle kunna tillgodose de anspråk med avseende på ett lämpligt utnyttjande av de värnpliktigas arbetskraft, som kunde komma att ställas från de olika truppförbanden.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen må,

a) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition och herr Thorssons motion nr 112 öka anslaget till furagering av arméns hästar, nu 3,292,176 kronor, med 21,277 kronor till 3,313,453 kronor; samt

b) avslå herr Thorssons motion nr 112 i vad den avser skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utackordering till fodervärdar av kavalleriets för tjänsten icke behövlige hästar.

Arméns munderingsutrustning.

23:o) I punkt 26 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att öka anslaget till arméns munderingsutrustning, nu 4,015,020 kronor, med, i jämnt tal, 137,170 kronor till 4,152,190 kronor.

Arméns munderingsutrustning.

[26].

Departementschefens utredning i ämnet återfinnes å sid. 121 och 122 av statsrådsprotokollet.

Utskottet har i nästföregående punkt i anledning av herr Thorssons motion nr 112 uttalat sig för att underhållsdagarna i depå för hästar vid kavalleriet, som av Kungl. Maj:t beräknats till ett antal av 121,352, bort ökas med 201,432, samt förordad därav föranledd minskning i Kungl. Maj:ts beräkning av anslaget till furagering av arméns hästar. I överensstämmelse härmed får utskottet nu i fråga om anslaget till arméns munderingsutrustning föreslå en nedsättning i den av Kungl. Maj:t beräknade förhöjningen med $(201,432 \times \text{kronor } 0:05 =) 10,071$ kronor 60 öre eller från 137,170 kronor till 127,098 kronor 40 öre eller en anslagshöjning i sin helhet från 4,015,020 kronor till 4,142,118 kronor 40 öre. Med utelämnande av öretalet torde anslaget sålunda böra bestämmas till 4,142,118 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må öka anslaget till arméns munderingsutrustning, nu 4,015,020 kronor, med 127,098 kronor till 4,142,118 kronor.

Anskaffning av nya uniformer för armén.

24:o) Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t under punkt 27 av denna huvudtitel föreslagit och under åberopande av vad stats-

Anskaffning av nya uniformer för armén.

[27].

rådsprotokollet å sid. 123 i denna fråga innehåller, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må av det för anskaffning av nya uniformer för armén beviljade anslag, 6,000,000 kronor, å extra stat för år 1914 anvisa 400,000 kronor.

Arméns diverse intendenturbehov.

Arméns diverse intendenturbehov.

[28].

25:o) Under punkt 28 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att öka anslaget för arméns diverse intendenturbehov, nu 692,152 kronor, med, i jämnt krontal, 24,509 kronor till 716,661 kronor.

Departementschefens yttrande i ärendet återfinnes å sid. 124 i statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att Riksdagen må öka anslaget till arméns diverse intendenturbehov, nu 692,152 kronor, med 24,509 kronor till 716,661 kronor.

Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten.

Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten.

[29].

26:o) I punkt 29 av fjärde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att öka anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, nu 1,759,010 kronor, med i jämnt krontal 50,613 kronor till 1,809,623 kronor.

Departementschefens framställning i ämnet förekommer å sid. 124—125 av statsrådsprotokollet.

I en inom Andra kammaren väckt motion, nr 114, som här ovan under punkt 9:o i sin helhet införts, har herr *F. W. Thorsson* föreslagit, att Riksdagen måtte medgiva, att till fortifikationens vaktmästare i

Karlsborg må, så länge han åtnjuter bostad i slutvärnet å Karlsborg, utgå, för lägenhetens uppvärmning, en årlig extra ersättning av 30 kronor, samt att denna ersättning lämpligen bör bestridas av anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten.

Vidare har herr *E. Liljedahl* i en inom Andra kammaren väckt motion (nr 110) föreslagit,

att Riksdagen måtte för år 1914 bevilja ett anslag av 3,600 kronor att lika fördelas mellan arméns under nämnda år icke kasernerade regementen till bekostande av eldning och belysning i officerarnas och underofficerarnas samlings- och mässlokaler efter samma grunder som de, vilka gälla för de kasernerade regementena.

Till stöd för detta förslag har motionären anfört följande:

»Med hänsyn till tjänstgöring och dagavlöning äro arméns regementen och kårer uppdelade i tre grupper:

1) *ständigt tjänstgörande*, vilkas hela fast anställda personal ständigt är samlad;

2) *icke ständigt tjänstgörande, men kasernerade*, vilkas hela fast anställda personal är samlad endast vid tiden för de värnpliktiges tjänstgöring och vilka äro förlagda i kaserner;

3) *icke ständigt tjänstgörande och icke kasernerade*, vilkas hela fast anställda personal tjänstgör såsom grupp 2 och vilka fortfarande äro förlagda i läger.

Till *grupp 1* höra Svea och Göta livgarden, fästningsregementena Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen samt Norrbottens regemente, Gottlands infanteriregemente, alla truppförband inom kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen samt Generalstaben och Intendenturkåren.

Till *grupp 2* höra eller beräknas, enligt årets statsverksproposition, före 1914 års utgång komma att höra Livregementets grenadjärer, Dalregementet, Upplands, Skaraborgs, Jönköpings, Hälsinge, Hallands, Bohusläns, Västmanlands, Västerbottens, Värmlands, Jämtlands och Väster-norrlands regementen.

Till *grupp 3* höra Första och Andra livgrenadjärregementena, Västgöta, Södermanlands, Kronobergs, Älvsborgs och Kalmar regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena.

För denna sista grups officerare och underofficerare betyder kaserufrågans ännu olösta skick, som beror av att igångsatt utredning av tillsatta sakkunnige ej hunnit avslutas för fem av dessa nio truppförband, betydliga utgifter, särskilt för familjeförsörjare. Hushåll måste för mången hållas å två ställen, dels å mötesplatsen för familjefadern

under sex månader om året, vanligen i officers- och underofficersmässen, dels för den övriga familjen i hemorten. Vid de truppförband, som tillhöra *grupp 1*, bortfaller denna dubblering och ofta även för *grupp 2*, som vanligen också har regementets förläggningsplats till hemort för befälet.

Förslag ha varit uppe och framställningar gjorts hos Kungl. Maj:t att genom förhöjning av dagavlöningen för *grupp 3* utjämna den anförda skillnaden, men av flera skäl, såsom stora kostnader för statsverket, torde denna väg ej böra väljas utan begäres härmed ett mindre belopp ur synpunkten av ett påfallande likställighetskrav.

Varje rättvist hänsynstagande till statstjänarna förblir alltid inramat av statsintresset. En likställighet, som rättvisan kräver, mellan officerarna och underofficerarna inom *grupp 3* och den inom *grupp 1* och *2*, kan åvägabringas i fråga om statens ekonomiska ställning till deras *mäss- och samlingslokaler*. När ett regemente utbyter den gamla förläggningen i läger mot kasärnförläggningen, upplåter staten gratis mäss- och samlingslokaler åt officerare, underofficerare och manskap samt bekostar inom fixa gränser erforderlig eldning, belysning och vattenförbrukning i nämnda lokaler. Vid de lägerförlagda regementena måste däremot officerarna och underofficerarna själva betala alla utgifterna för sina lokaler, vilket är en uppenbar orättvisa. För att nå en rättelse av detta missförhållande ingingo under år 1912 flera regementschefer med skrivelser till Konungen. Här må anföras en från Första och Andra livgrenadjärregementena:

Till Konungen.

Genom nådigt brev den 7 juli 1911 har Eders Kungl. Maj:t föreskrivit, att — med vissa inskränkningar — eldning och belysning av samtliga i kronans etablissement för arméns officerare, underofficerare och manskap upplåtna mäss- och samlingslokaler skall bekostas av statsmedel.

Vid Kungl. Första och Andra livgrenadjärregementena äro inga mäss- och samlingslokaler för officerare och underofficerare upplåtna i kronans byggnader, utan hava respektive officers- och underofficerskårer själva måst bygga och underhålla sådana. Redan i detta avseende befinna sig dessa kårer i en synnerligen ogynnsam ställning. Under sådana förhållanden synes det vara med billighetens fordringar överensstämmande, att omnämnda kårer åtminstone i avseende å belysning och uppvärmning av mässlokalerna jämnställas med dem, som åtnjuta förmånen av att hava inflyttat i kronans etablissement.

På grund härav få vi hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet anhålla, att i ovannämnda kungl. brev stadgade rättighet till kostnadsfri eldning och belysning måtte utsträckas till officerarnas och underofficerarnas vid de båda livgrenadjärregementena mäss- och samlingslokaler.

Linköping den 20 april 1912.

Underdånigst

E. von Bornstedt.

Chef för K. Första livgrenadjärregementet.

N. Blomstedt.

Chef för K. Andra livgrenadjärregementet.

G. von Friesendorff.

Ärendet hänsköts till arméförvaltningen, som tillskrev chefen för Andra arméfördelningen följande:

Till Chefen för Andra arméfördelningen.

Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 7 juli 1911 föreskrivit, att — med vissa inskränkningar — eldning, belysning och vattenförbrukning i samtliga uti kronans etablissement för arméns officerare, underofficerare och manskap upplåtna mäss- och samlingslokaler finge bekostas av vederbörliga statsmedel, har fråga blivit väckt, att nämnda förmåner måtte i enahanda utsträckning beredas arméns personal jämväl beträffande mäss- och samlingslokaler, vilka äro inrymda uti de olika officers- och underofficerskårerna m. fl. enskilt tillhöriga byggnader.

Innan Kungl. Arméförvaltningens intendentsdepartement vidtager åtgärder i nu antytt syfte, måste emellertid fullständig utredning föreligga såväl beträffande omfattningen av de lokaler, för vilka eldning, belysning och vattenförbrukning på kronans bekostnad sålunda kan ifrågakomma som ock beträffande de ökade årliga kostnader, vilka av denna anledning komma att åsamkas statsverket, och får departementet för den skull, under hänvisning till innehållet uti förenämnda nådiga brev, äran anhålla, att I villen från de Eder underlydande truppförbandschefer infordra samt hit före den 15 nästkommande juni med eget ytt-
rande insända uppgifter å

dels omfattningen av de vid icke kasärnerade truppförband i enskild ägo befintliga mäss- och samlingslokaler för officerare, underofficerare och manskap, varvid bör bland annat angivas rummens antal och storlek samt antalet eldstäder,

dels ock de kostnader, som kunna beräknas årligen uppkomma för eldning, belysning och vattenförbrukning uti sagda lokaler i enlighet med bestämmelserna uti meromnämnda nådiga brev.

Stockholm den 7 maj 1912.

P. F. Holmquist.

M. Stendahl.

Emil Nordblom.

Den begärda utredningen erhöles och visade inga avskräckande summor. Som exempel må här i sin helhet anföras uppgift från ett av de icke kasärnerade truppförbanden:

Uppgift från Kungl. Första livgrenadjärregementet å omfattningen av i enskild ägo befintliga mäss- och samlingslokaler och beräkning av årliga kostnader för eldning och belysning i sagda lokaler i enlighet med bestämmelserna i kungl. brev den 7 juli 1911.

I. I enskild ägo befintliga mäss- och samlingslokaler.

	Rum.		Eldstäder (kaminer).
	Antal.	Storlek kvm.	
a) <i>Officerskårens</i>			
Matsal, gemensam för I 4:s och I 5:s officerskårer, <i>hälften</i> ...	1	738	1
Kafferum	1	150	1
Läsrum	1	167	1
Tambur	1	100	—
Summa	4	1,155	3
b) <i>Underofficerskårens</i>			
Matsal	1	490	1
Kafferum	1	119	—
Tomrum	2	67	—
Tambur	1	54	—
Summa	5	730	1
Slutsumma	9	1,885	4

**II. Beräkning av årliga kostnaden för eldning och belysning i förenämnda
mäss- och samlingslokaler.**

	Antal hl. kbm. o. s. v.	Å pr hl. kbm. o. s. v. kr.	Kostnad kr.	Summa kostnad kr.
<i>a) Officerskårens</i>				
eldning: antracitkol hl	25	3: 75	93: 75	
» björkved kbm	1	6: —	6: —	
belysning: amerikansk fotogen, lit.	60	0: 15	9: —	
» rysk fotogen »	300	0: 15	45: —	
» sprit, denaturerad »	10	0: 50	5: —	
» stearinljus, pkt	75	0: 60	45: —	
» underhåll av belysningsmateriel	—	—	20: —	223: 75
<i>b) Underofficerskårens</i>				
eldning: antracitkol, hl.....	30	3: 75	112: 50	
» björkved, kbm.	0,5	6: —	3: —	
belysning: amerikansk fotogen, lit.	350	0: 15	52: 50	
» underhåll av belysningsmateriel	—	—	5: —	173: —
Summa	—	—	—	396: 75

Linköping den 31 maj 1912.

G. von Feilitzen.
Regementsbefälhavare.

G. von Friesendorff.

Det erforderliga beloppet per år för eldning och belysning av ett icke kasärnerat regementes av officerare och underofficerare använda mäss- och samlingslokaler kan således fastställas till i runt tal 400 kronor och då det endast avser nio regementen blir den behövliga totalsumman 3,600 kronor, vilken årligen minskas i mån som regementena kasärneras. För närvarande äro åtta kasärnetablissemang under uppförande, tillhörande grupp 2 och 3.

Arméförvaltningen tillstyrkte anslaget utgående av statsmedel men Kungl. Maj:t fann, enligt skrivelse av den 6 september 1912 från lantförsvarsdepartementet till arméförvaltningens intendentsdepartement, att ansökan icke kunde bifallas.

Kungl. Maj:ts avslag å den billiga begäran var utan motivering. Förmodligen var den bestämmande grundsatsen den, att i kronans hus bör kronan betala eldning och belysning, men i officerarnas och underofficerarnas privathus böra de själva bekosta detta. En sådan formalistisk ståndpunkt synes mig här vara staten ovärdig och är främmande för all känning med det verkliga saken. Det förhåller sig nämligen så, att samlings- och mässlokaler för officerare och underofficerare å våra lägerplatser äro ännu nödvändigare än i kasärnerna, som i regeln äro förlagda till städerna, där det finnes gott om matställen och samlingsrum, ehuru jag icke bestrider, att även kasärnerna av flera skäl ha behov av dessa lokaler.

För egna medel ha de lägerförlagda officerarna och underofficerarna måst uppföra sina samlings- och mässlokaler, emedan staten ej lämnat dem annat än tält att vistas ifrån början av april till medio av oktober. Till straff för denna uppoffring, som bort åligga staten och ej enskilda, ålägger Kungl. Maj:t det lägerförlagda befälet att i motsats till de kasärnerade självt betala eldning och belysning i lokaler, som äro nödvändiga för Kungl. Maj:t själv, ty militärbefälet har såsom sådant intet självändamål utan är till för Kungl. Maj:ts och rikets skull.

På militärbefälet bör staten ställa stora fordringar, när det gäller ett enkelt och nyktert levnadssätt på lägerplatserna och inom kasärnerna. En sådan händelse — lyckligtvis enastående — som den vilken under förra året inträffade vid ett regemente, att dess chef nödgades arrestera ett antal officerare, därför att de överträtt hans befallning och under förtäring av spritdrycker suttit uppe i massen långt in på natten och att de sedan ej insågo arten av sin förseelse mot disciplinen och sitt ansvarsfulla kall som ungdomens lärare utan, åberopande mässlokalens egenskap av officerarnas privata tillhörighet, överklagade sitt straff, som nyligen fastställts av krigshovrätten — en sådan händelse talar icke för drivandet av den satsen, att befälets samlings- och mässlokaler böra vara *privatangelägenheter*, då de äro förlagda på kronans mark. Anser sig staten ej böra inköpa dessa lokaler, vilket vore att taga steget fullt ut i rätt riktning, så är det dock bättre att i nämnda riktning taga ett förkortat steg än intet alls.»

I en likaledes inom Andra kammaren väckt motion (nr 119) har herr C. Vahlquist föreslagit, att Riksdagen ville medgiva:

att i samtliga de av arméns officerare, underofficerare och manskap använda mäss- och samlingslokaler, vilka äro inrymda uti kronan ej tillhöriga byggnader, eldning belysning och vattenförbrukning må av

statsmedel bekostas i enlighet med de grunder, som angivits i Kungl. Maj:ts nådiga brev den 7 juli 1911 angående bestridande av enahanda kostnader i mäss- och samlingslokaler, inrymda i kronans etablissemang, samt

att härför öka anslaget till *arméns kasärnutredning, samt ved, ljus och vatten* med 5,000 kronor.

I sistnämnda motion anföres till motiverande av nyssnämnda hemställen följande:

»Kungl. Maj:ts nådiga brev den 7 juli 1911 föreskriver:

»*att* för samtliga i kronans etablissemang för arméns officerare, underofficerare och manskap upplätta mäss- och samlingslokaler — med undantag av dels de till sådana lokaler hörande kök och ekonomirum samt bostäder för mässbetjäning, dels ock av de för manskapet avsedda dylika lokaler, varest marketenterirörelse genom entreprenör bedrives — eldning och belysning må bekostas av vederbörliga statsmedel, dock med den inskränkning, att utgifter för lyse få med statsmedel bestridas endast för tiden från revej intill senast en halv timme efter den s. k. tystnadssignalen samt i fråga om officers- och underofficersmässar under övrig tid av dygnet allenast då lokalerna användas för militärt ändamål, såsom krigsspels utförande, vidtagande av förberedelser till nattliga övningar, hållande av föredrag i ämnen, som beröra tjänsten m. m.

att kostnaderna för förbrukning av vatten uti ifrågavarande lokaler, köken och betjäningsrummen däri inberäknade, skola gäldas av kronan, varemot statsverket icke får belastas med några utgifter för lokalernas städning och övriga renhållning.

att samtliga av dessa föreskrifter för kronan föranledda kostnader skola beräknas, bestridas och redovisas på samma sätt som utgifterna för eldning och belysning m. m. av övriga i kronans etablissemang för arméns trupper upplätta lokaler, samt

att vederbörande truppförbands- eller skolchefer och, beträffande de för garnisonen å Karlsborgs fästning i det s. k. värdshuset för officerare och underofficerare inrättade mässar, kommandanten å nämnda fästning skola, utöver de föreskrifter arméförvaltningens intendentsdepartement äger att meddela i ämnet, på vederbörliga mässars bekostnad vidtaga de anordningar samt i övrigt utfärda de bestämmelser, som prövas nödiga för utövande av effektiv kontroll däröver, att jämväl i avseende å förbrukning av bränsle och lyse samma sparsamhet, parad med klok omtänksamhet, som inom övriga militära förvaltningsområden bör vara rådande, städse iakttages, samt att kronan icke får vidkännas större utgifter för eldning och belysning m. m. av ifrågava-

rande lokaler än de, som enligt nådigt beslut kunna komma att medgivas.»

I anslutning härtill hava cheferna för samtliga infanteriregementen inom Andra arméfördelningen 1912 ingått till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan, att samma bestämmelser måtte få gälla för dessa regementens mässlokaler, oaktat de icke äro förlagda i kronans byggnader.

Till stöd för denna framställning anföra cheferna för kungl. Första och Andra livgrenadjärregementena: »Vid kungl. Första och Andra livgrenadjärregementena äro inga mäss- och samlingslokaler för officerare och underofficerare upplåtna i kronans byggnader, utan hava respektive officers- och underofficerskårer själva måst bygga och underhålla sådana. Redan i detta avseende befinna sig dessa kårer i en synnerligen ogynnsam ställning. Under sådana förhållanden synes det vara med billighetens fordringar överensstämmande, att ovannämnda kårer åtminstone i avseende å belysning och uppvärmning av mässlokalerna jämnställas med dem, som åtnjuta förmånen av att hava inflyttat i kronans etablissemang.»

Chefen för kungl. Jönköpings regemente yttrar: »Då emellertid vid kungl. Jönköpings regemente underofficerarnas mäss- och samlingslokal icke är inrymd i någon kronans byggnad, och således underofficerskåren icke äger åtnjuta de förmåner, ovannämnda kungl. brev stadgar, men rättvisan torde kräva, att i avseende å eldning och belysning av mäss- och samlingslokalerna kåren komme i åtnjutande av samma rättigheter som de, vilkas mäss- och samlingslokaler redan äro inrymda i kronans byggnader, får jag hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet anhålla, att kostnadsfri eldning och belysning av underofficerskårens vid kungl. Jönköpings regemente mäss- och samlingslokal må utgå enligt de grunder, som angivas i kungl. brevet den 7 juni 1911», och chefen för kungl. Kalmar regemente slutligen framhåller: »Vid Kalmar regemente hava de byggnader, vilka inrymma officers- och underofficerskårernas mäss- och samlingslokaler, icke blivit av staten inlösta, varigenom regementets officers- och underofficerskårer för närvarande icke kunna komma i åtnjutande av den i ovan nämnda nådiga brev medgivna förmån. Då den omständigheten, att mäss- och samlingslokalerna äro inrymda i officers- och underofficerskårernas egna byggnader, ju icke bör för dem utgöra ett hinder för att komma i åtnjutande av en förmån, som tillkommer arméns officers- och underofficerskårer i allmänhet, får jag hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet anhålla, att den i ovannämnda nådiga brev arméns officers- och underofficerskårer med vissa inskränkningar medgivna rätten till kost-

nadsfri uppvärmning och belysning av mäss- och samlingslokaler må tillerkännas även regementets officers- och underofficerskårer.»

I anledning härav infortrade Kungl. Maj:t arméförvaltningens intendentsdepartements yttrande, vilket avgavs den 18 juni 1912 och har följande lydelse:

»Uti särskilda till Eders Kungl. Maj:t ställda, till arméförvaltningens intendentsdepartement insända samt av chefen för Andra arméfördelningen förordade skrivelser hava cheferna för Första och Andra livgrenadjärregementena samt Jönköpings och Kalmar regementen, de båda förstnämnda gemensamt, i underdånighet anhållit, att de av Eders Kungl. Maj:t i nådigt brev den 7 juli 1911 givna bestämmelser angående gäldande av kostnader för eldning, belysning och vattenförbrukning i de i kronans etablissemang för arméns officerare, underofficerare och manskap upplätta mäss- och samlingslokaler finge vid nämnda regementen gälla även beträffande lokaler av enahanda art, vilka icke vore inrymda i någon kronans byggnad, utan i byggnader enskilt tillhöriga vederbörande officers- och underofficerskårer med flera.

Med anledning av dessa framställningar har arméförvaltningens intendentsdepartement från de av arméns truppförband, vilka härvid kunnat ifrågakomma, infortrat uppgifter å omfattningen av förevarande enskilda tillhöriga lokaler ävensom å de ökade årliga kostnader, vilka skulle uppkomma, därest Eders Kungl. Maj:t i nåder medgäve, att de i regementschefernas skrivelser framhållna synpunkter bleve gällande för armén i dess helhet. Av de i anledning härav till departementet insända uppgifter framgår, att den ökade årliga kostnaden för hela armén för närvarande komme att uppgå till omkring 5,000 kronor och minskas i den mån nya kaserner varda uppförda för ännu icke kasernerade infanteritruppförband, ehuru väl samtidigt kostnaderna för de i kasernerna befintliga mäss- och samlingslokalerna givetvis komme att ökas och slutligen väsentligen överstiga nyssnämnda belopp.

Intendentsdepartementet finner för sin del billigheten kräva, att vid de truppförband, där kronan ännu icke genom nybyggnad eller inlösen av förut befintliga, i enskild ägo varande byggnader berett mäss- och samlingslokaler åt officerare, underofficerare och manskap utan där dylika lokaler uppförts och underhållas på enskildas bekostnad, kronan genom övertagande av kostnaderna för eldning, belysning och vattenförbrukning i meranämnda lokaler bör i någon mån utjämna den ofördelaktiga ställning, uti vilken officers- och underofficerskårerna vid respektive truppförband befinna sig i jämförelse med motsvarande kårer vid kasernerade truppförband, där kronan bekostar lokalernas och in-

ventariernas anskaffning och underhåll ävensom i enlighet med förberörda nådiga brev av den 7 juli 1911 eldning, belysning och vattenförbrukning med vissa inskränkningar. Departementet får därför, under framhållande av att de ökade årliga kostnader, enligt vad ovan anförts, beräknade till omkring 5,000 kronor, vilka skulle uppkomma vid eventuellt nådigt gillande av departementets här nedan gjorda underdåniga hemställan, kunna bestridas av anslaget till arméns kasernutredning m. m., i underdånighet anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t i nåder medgiva, att i samtliga de av arméns officerare, underofficerare och manskap använda mäss- och samlingslokaler, vilka äro inrymda uti kronan ej tillhöriga byggnader eldning, belysning och vattenförbrukning må av statsmedel bekostas i enlighet med de grunder, som angivits i Eders Kungl. Maj:ts nådiga brev den 7 juli 1911 angående bestridande av enahanda kostnader i mäss- och samlingslokaler, inrymda i kronans etablissemang.»

Enligt beslut den 6 september 1912 har Kungl. Maj:t emellertid icke ansett sig kunna bifalla den av arméförvaltningens intendentsdepartement tillstyrkta framställningen. Orsaken härtill lär hava varit principiella skäl. I övrigt torde den beräknade kostnadsökningen hava lagt hinder i vägen för ett bifall utan Riksdagens hörande.

Då emellertid enligt mitt förmenande alla skäl tala för att framställningen bör vinna tillmötesgående, har jag ansett mig böra på detta sätt söka utverka Riksdagens bifall till densamma.

Visserligen inträffar ju oftast vid genomgripande omorganisationer, att en och annan icke kan komma i åtnjutande av varje ekonomisk förman, som en omorganisation möjligen medför, vilket särskilt måste komma till synes under en i allmänhet bestämd längre eller kortare övergångstid, men i detta fallet anser jag mig böra erinra om, att 1901 års härordning skulle vara fullt genomförd under 12 år, räknat från och med 1902 (Riksdagens skrivelse nr 120 år 1901) och samtliga kasernetablissemang färdiga 1909 (särskilda utskottet nr 1 utlåtande nr 13 år 1901). Några regementen hava emellertid ännu icke kommit i åtnjutande av fördelarna av egna kasernetablissemang, utan måste en stor, ja, största delen av dessa regementens fasta personal vidkännas avsevärda personliga extra kostnader för tjänstens utövande i jämförelse med samma personal vid de regementen, som fått sina kasernetablissemang ordnade.

Det synes mig därför rimligt, rätt och billigt, att i här omskrivna hänseende likhet måtte införas, och detta så mycket hellre, som numera icke blott tidpunkten, då samtliga kasernetablissemang skulle vara fär-

diga, för länge sedan inträffat, utan även tidpunkten för 1901 års härordnings i sin helhet ikraftträdande med innevarande år går till ända.

Enligt arméförvaltningens utredning skulle årliga kostnadsökningen belöpa sig till endast 5,000 kronor, om samtliga ännu icke kasernerade regementen i ovan angivna hänseenden likställas med redan kasernerade, ett belopp, vilket måste betecknas som ganska ringa som statsutgift, men däremot ganska kännbart för de statstjänare, som nu måste utbetala detsamma.

Några principiella betänkligheter mot ett bifall till framställningen har jag icke kunnat finna.»

Såsom stöd för sin hemställan hänvisade motionären särskilt till arméförvaltningens intendentsdepartements ovan återgivna tillstyrkande yttrande i frågan.

Utskottet har redan i punkt 9:o) här ovan förklarat sig anse skäl föreligga för att den i herr Thorssons motion ifrågasatta ersättningen till fortifikationens vaktmästare å Karlsborg må i detta särskilda fall beviljas.

Utskottets
yttrande.

I likhet med motionärerna herrar Liljedahl och Vahlquist finner utskottet det vara billigt, att officers- och underofficerskårerna vid de regementen, vilka ännu icke kasernerats, bliva befriade från skyldigheten att bekosta eldning, belysning och vattenförbrukning i sina samlings- och mässlokaler.

De bidrag av statsmedel, som för ändamålet böra utgå, synas utskottet lämpligen kunna bestämmas till högst 400 kronor för varje regemente, som härvid kommer i fråga, utgörande således tillhoppa högst 3,600 kronor. I anseende därtill att dessa utgifter bliva av mera tillfällig natur torde ifrågavarande anslag, som är ett reservationsanslag, icke böra av denna anledning höjas, i synnerhet som besparingarna å detsamma för närvarande uppgå till avsevärda belopp.

På grund av det nu anförda och då utskottet icke haft något att erinra emot vad Kungl. Maj:t under denna punkt föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) med bifall till herr Thorssons motion nr 114 medgiva att till fortifikationens vaktmästare i Karlsborg må, så länge han åtnjuter bostad i slutvärnets å Karlsborg, utgå, för lägenhetens uppvärmning, en årlig extra ersättning av 30 kronor;

b) i anledning av herr E. Liljedahls och herr C. Vahlquists ovannämnda motioner medgiva, att till bekostande av eldning, belysning och vattenförbrukning i samtliga de av arméns officerare, underofficerare och manskap använda mäss- och samlingslokaler, vilka äro inrymda uti kronan ej tillhöriga byggnader, må i enlighet med de grunder, som angivits i Kungl. Maj:ts brev den 7 juli 1911 angående bestridande av motsvarande kostnader i mäss- och samlingslokaler inrymda i kronans etablissemang från och med år 1914 av statsmedel utgå ett bidrag av högst 400 kronor årligen till varje icke kasernerat regemente; samt

c) med bifall till Kungl. Maj:ts ovanberörda förslag öka anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, nu 1,759,010 kronor, med 50,613 kronor till 1,809,623 kronor.

Inköp av inventarier i nya kasernetablissemang.

Inköp av inventarier i nya kasernetablissemang.

[30.]

27:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må för inköp av inventarier i nya kasernetablissemang å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 106,039 kronor.

Anskaffning av skidor m. m.

Anskaffning av skidor m. m.

[31.]

28:o) Kungl. Maj:t har under punkt 31 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen att för anskaffning av skidor m. m. å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 273,800 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1913 av ombänderhavande medel förskjuta 150,000 kronor för att sedermera ersättas av vad som anvisats.

Departementschefens framställning beträffande detta anslag återfinnes å sid. 126—135 av statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande.

Det har syntts utskottet som om vissa i arméförvaltningens framställning i detta ärende förekommande upplysningar rörande denna och

nästföljande anslagsfråga knappast bort bliva offentliga utan med större fördel kunnat lämnas i handlingar, som af Kungl. Maj:t hållits utskottet tillhanda.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att Riksdagen må för anskaffning av skidor m. m. å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 273,800 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1913 av omhänderhavande medel förskjuta 150,000 kronor för att sedermera ersättas av vad som anvisats.

Anskaffning av pälsar.

29:o) I punkt 32 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för anskaffning av pälsar å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 390,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1913 av omhänderhavande medel förskjuta 200,000 kronor för att sedermera ersättas av förevarande anslag.

Anskaffning
av pälsar.

[32.]

Den i ärendet av departementschefen lämnade utredningen återfinnes i statsrådsprotokollet å sid. 135 och 136.

Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för anskaffning av pälsar å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 390,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1913 av omhänderhavande medel förskjuta 200,000 kronor för att sedermera ersättas av förevarande anslag.

Flyttningshjälp.

30:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under hänvisning till utskottets yttrande i punkt 54:o) i detta utlåtande hemställer utskottet,

Flyttnings-
hjälp.

[33.]

att Riksdagen må i riksstaten under fjärde huvudtiteln uppföra ett nytt ordinarie anslag å 12,000 kronor, benämnt »flyttningshjälp, förslagsanslag».

Anskaffning av nya eldhandvapen.

Anskaffning
av nya eld-
handvapen.

31:o) Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t under punkten 34 av denna huvudtitel föreslagit, får utskottet hemställa,

[34.]

att Riksdagen må av det utav 1911 års Riksdag för fortsatt anskaffning av nya eldhandvapen för armén beviljade anslaget, 1,200,000 kronor, å extra stat för år 1914 anvisa återstoden, 500,000 kronor.

Anskaffning av ny fältartillerimateriel.

Anskaffning
av ny fält-
artilleri-
materiel.

32:o) Kungl. Maj:t har under punkten 35 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen att utav det av 1909 års Riksdag till anskaffning av ny fältartillerimateriel beviljade anslaget, 3,000,000 kronor, å extra stat för år 1914 anvisa 380,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att av omhänderhavande medel under år 1913 förskjuta sist nämnda belopp för att sedermera ersättas av vad som sålunda anvisats.

[35.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 154—156 av statsrådsprotokollet.

Uti en inom Första kammaren väckt motion (nr 38) har greve *C. Hamilton* hemställt, att Riksdagen ville besluta att utav det av 1909 års Riksdag till *anskaffning av ny fältartillerimateriel* beviljade anslaget, 3,000,000 kronor, å extra stat för år 1914 anvisa utöver i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna 380,000 kronor ytterligare 620,000 kronor eller tillsammans 1,000,000 kronor, medgivande Kungl. Maj:t rätt att av omhänderhavande medel under år 1913 förskjuta sist nämnda belopp för att sedermera ersättas av vad som sålunda anvisats.

Till stöd för sitt yrkande har motionären anfört följande:

»I det vid årets statsverksproposition fogade protokollet, fjärde huvudtiteln, sid. 155, kan inhämtas följande:

Arméförvaltningen har funnit det vara *synnerligen viktigt*, att av de 3 miljoner kronor, som 1909 års års Riksdag beviljade för anskaffning av fälthaubitsmateriel, hela det återstående oanvisade beloppet, 1 miljon kronor, anvisades för år 1914 för att haubitsmaterielen i sin helhet skulle kunna vara att påräkna vid mobilisering under sistnämnda år. Till *största* delen behövde beloppet tagas i anspråk för ammunitions an-

skaffande. För att materielen skulle kunna vara fullt disponibel till krigsbruk vore det alldeles nödvändigt, att tillräcklig ammunition funnes anskaffad redan i fredstid, ty vid krigsutbrott kunde sådan ej hinna anskaffas i tillräcklig mängd och inom rimlig tid.

Departementschefen har emellertid under hänvisning till att artilleridepartementet i en »föregående år» till honom lämnad uppgift angivit totalbehovet ammunition för fälthaubitserna vara inalles 36,000 skott och med framläggande av en beräkning, av vilken synes framgå, att det sålunda angivna behovet väl kan fyllas genom en ytterligare anvisning av 380,800 kronor, förklarar sig icke finna den förebragta utredningen motivera större anvisning än i rundat tal 380,000 kronor.

I enlighet med departementschefens hemställan har också Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen »att utav det av 1909 års Riksdag till *anskaffning av ny fältartillerimateriel* beviljade anslaget, 3,000,000 kronor, å extra stat för år 1914 anvisa 380,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av omhänderhavande medel under år 1913 förskjuta sistnämnda belopp för att sedermera ersättas av vad som sålunda anvisats».

Av det relaterade framgår, att anvisningsbeloppets storlek blivit bestämt med stöd av en tidigare lämnad uppgift å behovet ammunition — en uppgift, som emellertid icke torde hava avsett *totalbehovet* — och *icke* på grund av det verkliga behovet såsom detta av arméförvaltningen *nu* angives vara.

För mig synes dock vid beloppets bestämmande böra vara avgörande, huruvida detsamma är tillräckligt eller icke för anskaffande av erforderlig mängd mobiliseringsammunition.

Denna mängd brukar angivas i antal skott per pjäs, och lärer detta antal för olika slag av artilleripjäser fastställas genom hemliga kungl. brev. Någon dylik fastställelse beträffande fälthaubitsammunitionen torde emellertid ännu icke föreligga. Att rätt avpassa detta antal erbjuder vissa svårigheter, då man saknar stöd av egen krigserfarenhet, och då utomlands vunnen erfarenhet härutinnan, liksom därstädes beräknat antal, vanligen hemlighålles.

En god hållpunkt vid bedömandet av erforderliga antalet skott per fälthaubits kan emellertid vinnas genom jämförelse med det antal, som blivit fastställt för övriga inom vår armé för fältkriget avsedda pjäser, nämligen 7 cm. kanonen och 15 cm. haubitsen. Tydligen bör för 10,5 cm. fälthaubitsen detta antal, om icke fullt uppgå till, dock närma sig det för fältkanonen bestämda och i varje fall väsentligen överstiga det för den tyngre haubitsen bestämda. Verkställes en sådan jämförelse, vilket icke kan ske här, då siffrorna ju äro hemliga, skall man säker-

ligen finna, att de 38,600 skott, som genom antagande av Kungl. Maj:ts proposition erhållas, ingalunda kunna anses fylla mobiliseringsbehovet.

De enda pålitliga uppgifter rörande mobiliseringsammunition för fälthaubitser i utlandet, som jag lyckats anskaffa, lämna stöd för samma uppfattning. I England beräknas för den betydligt grövre 11,4 cm. haubitsen 800 skott per pjäs och i Schweiz för den ännu grövre 12 cm. haubitsen 608 skott.

Då det synes vara av obestridlig vikt, att stridsvärdet hos de pjäser, som föras i fält, icke nedsättes genom brist på ammunition, och då erforderlig ammunitionsmängd, enligt vad arméförvaltningen framhållit, redan i fredstid måste finnas anskaffad, synes mig det av arméförvaltningen begärda beloppet redan nu böra av Riksdagen anvisas. Beloppet är ju dessutom, om ock endast till någon mindre del, även avsett att användas för att komplettera haubitsmaterielen i övrigt.

I detta sammanhang bör måhända även erinras därom, att materielkostnaden för fälthaubitsdivisionerna i 1909 års statsverkproposition beräknades till 5,000,000 kronor, vadan, då Riksdagen förut ställt sammanlagt 3,350,000 kronor till disposition för detta ändamål, den slutliga kostnaden kommer att med 650,000 kronor understiga den förut beräknade, ävensom därom att, enligt den plan för anskaffningen, som framlades för 1910 års Riksdag, materielen borde i sin helhet vara anskaffad år 1913.»

Utskottets
yttrande.

Med den av Kungl. Maj:t begärda anvisningen å förevarande anslag avses att bekosta anskaffande för mobiliseringsbehov av 26,000 spränggranater och 12,600 granatkartescher för fälthaubitser. Enligt motionärens förslag skulle dylik ammunitionsanskaffning ske i betydligt större utsträckning.

Av vad motionären i ämnet anfört finner sig utskottet emellertid icke övertygat därom, att anslaget på 1914 års stat behöver höjas utöver vad Kungl. Maj:t i sådant avseende föreslagit och anser sig utskottet därför böra avstyrka motionen.

På grund härav och då utskottet icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med avslag å greve Hamiltons motion, nr 38, må utav det av 1909 års Riksdag till anskaffning av ny fältartilleriemateriel beviljade anslaget, 3,000,000 kronor, å extra stat för år 1914 anvisa 380,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att

av omhänderhavande medel under år 1913 förskjuta sist nämnda belopp för att sedermera ersättas av vad som sålunda anvisats.

Anställande av försök med bergsartilleri.

33:o) I en inom Första kammaren väckt motion (nr 39) har friherre *H. Fleming* föreslagit, att Riksdagen måtte *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att försök snarast möjligt anställas för utredning rörande behovet av bergsartilleri samt lämpligaste anordnandet av sådant med hänsyn till svenska förhållanden; *dels ock* för sagda ändamål på extra stat för 1914 anvisa ett belopp av 70,000 kronor med rätt för arméförvaltningen att under innevarande år förskottsvis utanordna beloppet.

Anställande
av försök med
bergsartilleri.

I fråga om de skäl motionären åberopat till stöd för sin framställning får utskottet hänvisa till själva motionen.

Utskottet finner visserligen önskvärt att, därest införandet av bergsartilleri skulle anses innebära ett avsevärt krafttillskott till vårt artillerivapen, försök må anställas för utrönande av den lämpligaste typen m. m. Då emellertid bergsartilleriet skulle vara för våra förhållanden ett nytt vapen, om vars behövlighet yttranden från de militära myndigheterna icke föreligga, anser sig utskottet icke böra föreslå Riksdagen att taga initiativ i denna fråga.

Utskottets
yttrande.

Utskottet hemställer alltså,

att friherre *Flemings* motion nr 39 icke må av Riksdagen bifallas.

Anskaffning av kulsprutemateriel.

34:o) I en inom Första kammaren väckt motion (nr 37) har greve *C. Hamilton* föreslagit, att Riksdagen ville besluta *dels* att i skrivelse till Konungen anhålla, att försök med kulsprutor avsedda för infanteriet måtte med snaraste anordnas, ävensom för detta ändamål på extra stat för år 1914 anvisa ett belopp av 20,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att under innevarande år förskottera nämnda belopp; *dels* att till anskaffning av kulsprutemateriel avsedd för infanteriet å extra stat för år 1914 bevilja ett anslag av 300,000 kronor.

Anskaffning
av kulsprute-
materiel.

Vad beträffar de skäl motionären åberopat till stöd för sin framställning tillåter sig utskottet hänvisa till själva motionen.

Utskottets
yttrande.

Utskottet anser en snar lösning av frågan om kulsprutevapnets införande vid infanteriet vara av synnerligt stor betydelse, så mycket mer som, enligt vad motionären tydligen påvisat, vårt infanteris beväpning i detta avseende icke motsvarar vad man på grund av utvecklingen hos våra grannländer måste finna eftersträvansvärt. Emellertid synes det som om det av motionären åsyftade önskemålet, att försök måtte anställas för utrönande av lämplig typ m. m. för dessa vapen, skulle kunna förverkligas genom användande av den materiel, som redan finnes eller som på grund av enskild offervillighet är under anskaffande.

Sedan dessa försök blivit slutförda, torde Kungl. Maj:t icke underlåta att för Riksdagen framlägga de förslag i ärendet, vartill försöken kunna giva anledning.

Det av motionären åsyftade önskemålet torde därför kunna vinnas även om motionen icke nu bifalles; och anser sig utskottet vid sådant förhållande icke böra förorda bifall till densamma.

Utskottet hemställer sålunda,

att greve Hamiltons motion nr 37 icke må av Riksdagen bifallas.

Arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel.

Arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel.

35:o) Under punkt 36 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att öka anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel, nu 1,279,390 kronor, med 20,550 kronor till 1,299,940 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 156—164 i statsrådsprotokollet.

[36.]

Utskottets
yttrande.

Jämlikt för Riksdagen framlagda beräkningar och den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget för år 1913 är anslaget fördelat sålunda:

<i>Tit. I.</i>	Lantförsvarets under arméförvaltningens fortifikationsdepartemens vård och uppsikt ställda fastigheter.....	kronor 1,038,000:—
<i>Tit. II.</i>	Kommandantskapsutgifter	» 97,640:—
<i>Tit. III.</i>	Fortifikationens övningar.....	» 93,750:—
<i>Tit. IV.</i>	Fortifikationens materiel	» 50,000:—
	<hr/>	
	Summa kronor 1,279,390:—	

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle följande utgiftsposter tillkomma nämligen:

under Tit. II:

arvode till den vid Tingstäde tjänstgörande tygskrivaren för handhavande av väbelsgöromålen	kronor	200: —
kostnaden för befästningarnas vid Tingstäde drift och skötsel	»	1,600: —

under Tit. III:

övningar med den för Bodens fästning avsedda ballongutrustningen	»	9,000: —
--	---	----------

samt *under Tit. IV:*

höjning av anslaget till underhåll av materielen vid den strålkastaravdelning, vartill 1912 års Riksdag anvisade medel	»	750: —
höjning av anslaget till underhåll av vinterutrustning för ingenjörtrupperna	»	1,500: —
underhåll av materiel för en ballongavdelning vid Bodens ingenjörkår	»	6,000: —
till underhåll av materiel för en tredje strålkastaravdelning i Boden	»	1,500: —
Summa ökning kronor		20,550: —

Emot vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit har utskottet icke haft annat att erinra än att, i enlighet med vad utskottet ovan i punkt 9:o) uttalat, väbelsgöromålen vid Tingstäde synas kunna utan särskilt arvode överlämnas åt den därstädes anställde fortmaskinisten, på grund varav den ovan först upptagna utgiftsposten å 200 kronor bör ur anslagsberäkningen utgå. Anslaget bör sålunda enligt utskottets mening ökas med 20,350 kronor till 1,299,740 kronor.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må öka anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel, nu 1,279,390 kronor, med 20,350 kronor till 1,299,740 kronor.

Kasernbyggnader.

Kasernbyggnader. 36:o) Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t under punkt 37 av denna huvudtitel föreslagit och under åberopande av vad statsrådsprotokollet sid. 164—166 i denna fråga innehåller, får utskottet hemställa,

[37.]

att Riksdagen må utav det av 1906 års Riksdag till uppförande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen beviljade anslaget, 21,744,000 kronor, å extra stat för år 1914 anvisa 1,000,000 kronor.

Anskaffande av ingenjörmateriel m. m. för Bodens ingenjörkår.

Anskaffande av ingenjörmateriel m. m. för Bodens ingenjörkår. 37:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom i punkt 38 av denna huvudtitel gjorda framställning får utskottet hemställa,

[38.]

att Riksdagen må av det för anskaffande av ingenjörmateriel m. m. för Bodens ingenjörkår beviljade anslaget, 117,000 kronor, å extra stat för år 1914 anvisa återstoden, 50,000 kronor.

Anskaffning av vinterutrustning för ingenjörtrupperna m. m.

Anskaffning av vinterutrustning för ingenjörtrupperna m. m. 38:o). Då utskottet icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t under punkt 39 av denna huvudtitel föreslagit, får utskottet hemställa,

[39.]

att Riksdagen må av det för anskaffning av vinterutrustning för ingenjörtrupperna m. m. beviljade anslaget, 103,000 kronor, å extra stat för år 1914 anvisa återstoden, 50,000 kronor.

Komplettering av fältingenjör- och krigsbromaterielen vid Svea och Göta ingenjörkårer.

Komplettering av fältingenjör- och krigsbromaterielen vid Svea och Göta ingenjörkårer. 39:o) Under punkt 40 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för komplettering av fältingenjör- och krigsbromaterielen vid Svea och Göta ingenjörkårer bevilja ett anslag av 152,000 kronor och härav å extra stat för år 1914 anvisa 70,000 kronor.

[40.]

Utskottet har tagit del av de av departementschefen å sid. 167 i statsrådsprotokollet åberopade handlingar, och då utskottet icke funnit något att erinra mot den gjorda framställningen, hemställer utskottet,

att Riksdagen må för komplettering av fältingen-
jör- och krigsbromaterielen vid Svea och Göta ingen-
jörkårer bevilja ett anslag av 152,000 kronor och
härav å extra stat för år 1914 anvisa 70,000 kronor.

Anordnande av mässlokaler vid vissa truppförband.

40:o) Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t under punkten 41 av denna huvudtitel föreslagit, får utskottet hemställa,

Anordnande
av mässlokaler
vid vissa
truppförband.

att Riksdagen må för anordnande av mässlokaler
vid Norrlands trängkår och Karlskrona grenadjär-
regemente å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag
av 39,500 kronor, därav 22,500 kronor må användas
i avseende på det förra och 17,000 kronor i avseende
på det senare truppförbandet.

[41.]

Anläggning av en elektrisk kraftstation i Boden m. m.

41:o) Kungl. Maj:t har under punkten 42 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen att till anläggning av en elektrisk kraftstation i Boden m. m. bevilja ett anslag av 200,000 kronor samt härav å extra stat för år 1914 anvisa 100,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av omhänderhavande medel under år 1913 förskjuta högst sistnämnda belopp för att sedermera ersättas av vad som sålunda anvisats.

Anläggning
av en elektrisk
kraftstation i
Boden m. m.

[42.]

Beträffande den i ärendet av departementschefen lämnade utredningen får utskottet hänvisa till vad statsrådsprotokollet å sid. 170—177 innehåller.

Det synes utskottet vara påtagligt, att belysningen inom Bodens fästningsområde icke kan under krigstid vara beroende av den nuvarande, utom nämnda område belägna kraftstationen, och måste, då fråga är att träffa tillfredsställande anordningar i detta avseende, ett enskilt bolags intressen vika. Emellertid finner utskottet den av Kungl.

Utskottets
yttrande.

Maj:t föreslagna utvägen att inom fästningsområdet uppföra en belysningscentral, med vilken samtliga etablissemangen genom långa ledningar skulle stå i förbindelse och som även skulle uthyra elektrisk ström, icke vara ur alla synpunkter tilltalande. Skulle nämligen stationen bliva beskjuten och förstörd, komme alla av densamma beroende byggnader att sakna belysning. Det kan ifrågasättas, huruvida det icke vore en lämpligare utväg att åstadkomma belysning i de olika etablissemangen vart och ett för sig genom särskilda anordningar såsom redan skett, förutom å fortén, uti artilleriets tygverkstäder samt intendenturförråden. Den i tygverkstäderna gjorda belysnings- och kraftanläggningen, bestående av en avancemotor med elektrisk generator, lär hava betingat ett pris av omkring 17,000 kronor. Den vid intendenturförråden befintliga kraftanläggningen, som består av en dieselmotor med tillhörande elektriska maskiner, användes jämväl under fredstid för dithörande byggnaders förseende med elektriskt ljus och kraft.

Med hänsyn till det sålunda anförda och då utskottet jämväl funnit kostnaderna för den av Kungl. Maj:t föreslagna kraftstationen alltför höga, hyser utskottet betänkligheter att för närvarande tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. I en detta utlåtande bifogad skrivelse (bil. b) har Bodens elektriska aktiebolag förklarat sig villigt nedsätta sitt förut betingade pris å elektrisk belysning, och synes det utskottet som om i avvaktan på vidare utredning i frågan förbindelsen med bolaget kunde fortfara och dess anbud tills vidare antagas.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag icke må för närvarande av Riksdagen bifallas.

Uppförande av intendenturförråd för vissa truppförband.

Uppförande
av intenden-
turförråd
för vissa
truppförband
m. m.

42:o) Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t under punkt 43 av denna huvudtitel föreslagit, hemställer utskottet,

att Riksdagen må för uppförande av intendenturförråd för vissa truppförband m. m. bevilja ett anslag av 406,000 kronor samt därav å extra stat för år 1914 anvisa 156,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att

av ombänderhavande medel under år 1913 förskjuta högst 100,000 kronor för att sedermera ersättas av det anvisade beloppet

Uppförande av förrådsbyggnader för vinterfordon vid vissa truppförband.

43:o). Då utskottet icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t under punkt 44 av denna huvudtitel föreslagit, får utskottet hemställa, Uppförande av förrådsbyggnader för vinterfordon vid vissa truppförband.

att Riksdagen må till uppförande av förrådsbyggnader för vinterfordon vid vissa truppförband bevilja ett anslag av 237,000 kronor och härav å extra stat för år 1914 anvisa 75,000 kronor.

[44.]

Uppförande av förrådsbyggnader för skidutrustning m. m.

44:o) I punkt 45 av fjärde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till uppförande av förrådsbyggnader för skidutrustning m. m. å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 75,000 kronor.

Departementschefens anförande till statsrådsprotokollet i detta ämne förekommer å sid. 182—185 av protokollet.

Det hade visserligen varit önskvärt, att, innan anslag till nybyggnader för ifrågavarande ändamål begärts, en mera ingående undersökning blivit verkställd för utrönande av möjligheterna att för skidutrustningen använda redan befintliga, lantförsvaret tillhöriga byggnader t. ex. i Gävle, Sollefteå och Vännäs.

Utskottet anser sig likväl, med hänsyn till vad departementschefen i ämnet till statsrådsprotokollet uttalat, kunna vara förvissat därom att även om det nu begärda anslaget beviljas, en dylik undersökning kommer att åvägabringas, och då det är uppenbart, att det nu ifrågavarande anslaget, som endast avser att täcka en mindre del av kostnaderna i deras helhet, under alla förhållanden kommer att behöva för ändamålet tagas i anspråk, får utskottet tillstyrka, att anslaget beviljas.

Utskottet hemställer sålunda,

att Riksdagen må till uppförande av förrådsbyggnader för skidutrustning m. m. å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 75,000 kronor.

Uppförande av förrådsbyggnader för skidutrustning m. m.

[45.]

Fullbordande av fästningsarbetena i Boden.

Fullbordande
av befäst-
ningsarbetena
i Boden.

[46.]

45:o) Då utskottet icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t under punkt 46 av denna huvudtitel föreslagit, får utskottet — under hänvisning till vad departementschefen till ovannämnda statsrådsprotokoll sid. 185—188 i ämnet anført — hemställa,

att Riksdagen må utav det till fullbordande av befästningsarbetena vid Boden beviljade anslaget, 7,134,500 kronor, å extra stat för år 1914 anvisa 110,000 kronor.

Det frivilliga skytteväsendets befrämjande.

Det frivilliga
skytteväsen-
dets befräm-
jande.

[47.]

46:o) Kungl. Maj:t har under punkten 47 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 975,000 kronor samt medgiva, att av detta anslag ett belopp av 432,000 kronor, motsvarande ammunitionsbidraget, ställes till förfogande av arméförvaltningens artilleridepartement för anskaffning av spetskuleammunition, mot det att departementet till skytteförbundens överstyrelse utlämnar 9 miljoner skarpladdade patroner m/94.

Över denna framställning kommer utskottet att framdeles under Riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härmed för Riksdagen

anmäla.

Garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden.

Garnisons-
sjukhusen i
Stockholm, å
Karlsborg och
i Boden.

[48.]

47:o) Kungl. Maj:t har vidare i punkt 48 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen *dels* att, med godkännade av de vid statsrådsprotokollet fogade förslag till stater för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, *öka* anslaget till garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, nu 105,000 kronor, med 7,200 kronor till 112,200 kronor, *dels ock* att medgiva, att reservationer å anslaget må under åren 1914 och 1915 på i kungl. brevet den 10 juni 1910 angivet sätt användas till upphjälpande av underläkarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm löneförhållanden.

Departementschefens utredning i fråga om detta anslag förekommer å sid. 207—222 av statsrådsprotokollet.

De av Kungl. Maj:t föreslagna förändringarna i fråga om staterna för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden avse i huvudsak följande. Den av 1911 års Riksdag beslutade löneregleringen för fältläkarkåren skulle från och med nästkommande år tillämpas beträffande de båda sjukhusläkarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm. Vidare skulle all den i staterna för sjukhusen i Stockholm och å Karlsborg upptagna kvinnliga personalen, i likhet med den kvinnliga personalen vid garnisonssjukhuset i Boden, tillerkännas fri bostad med möbler, lyse och bränsle samt kost och tvätt. Vid garnisonssjukhuset i Boden skulle arvodesförhöjningar äga rum för de båda sköterskorna och kokerskan, varjämte vissa förändringar skulle vidtagas i staten för detta sjukhus på grund av anläggningen av en epidemipaviljong vid detsamma.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t i fråga om detta anslag föreslagit, hemställer,

att Riksdagen må

a) med godkännande av de vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1913 fogade förslag till stater för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden (bil. 73—75), öka förevarande anslag, nu 105,000 kronor, med 7,200 kronor till 112,200 kronor, samt

b) medgiva, att reservationer å anslaget må under åren 1914 och 1915 på i kungl. brevet den 10 juni 1910 angivet sätt användas till upphjälpande av underläkarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm löneförhållanden.

Arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.

48:o) I punkt 49 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att öka anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m., nu 351,527 kronor, med, i jämnt tal, 10,640 kronor, till 362,167 kronor.

Departementschefens yttrande i ärendet återfinnes å sid. 223—225 av statsrådsprotokollet.

Utskottets
yttrande.

Arméns sjuk-
och veterinär-
vård samt
hovbeslag
m. m.

[49.]

Då utskottet icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må öka anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m., nu 351,527 kronor, med 10,640 kronor till 362,167 kronor.

Befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.

Befrämjande
av det frivilliga sjukvårdsväsendet
i krig.

[50.]

49:o) Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t under punkt 50 av denna huvudtitel föreslagit, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i likhet med vad under föregående år ägt rum, till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 10,000 kronor.

Remontering m. m.

Remontering
m. m.
[52.]

50:o) I punkt 52 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att öka anslaget till remontering m. m., nu 641,155 kronor, med 438,870 kronor till 1,080,025 kronor.

Departementschefens framställning beträffande detta anslag återfinnes å sid. 228—235 av statsrådsprotokollet.

Utskottets
yttrande.

Den föreslagna betydliga ökningen av detta anslag beror i väsentlig mån därpå, att dess nuvarande belopp blivit bestämt med hänsyn till att å anslaget befintliga reservationer ansetts kunna till ett belopp av 350,125 kronor tagas i anspråk för utgifterna under år 1913.

Då utskottet icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om detta anslag, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må öka anslaget till remontering m. m., nu 641,155 kronor, med 438,870 kronor till 1,080,025 kronor.

Legas av hästar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis.

51:o) Kungl. Maj:t har i punkt 53 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen att öka anslaget till legas av hästar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis, nu 710,088 kronor, med 17,640 kronor till 727,728 kronor.

Legas av hästar
för artilleriets,
ingenjörtruppernas
och trängens
exercis.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 235 och 236 av statsrådsprotokollet.

[53.]

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehått en inom Andra kammaren av herr *F. W. Thorsson* väckt motion (nr 113), däri hemställts, att Riksdagen måtte besluta, att det antal hästlejningsdagar, som av Riksdagen fastställs för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis för år 1914, icke får överskridas.

Till stöd för sin hemställan har motionären anfört följande:

»I 1911 års statsverksproposition beräknades under anslaget »legas av hästar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis för år 1912» följande antal lejningsdagar, för artilleriet 116,260, för ingenjörtrupperna 29,962 och för trängen 11,040 eller tillsammans 157,262 lejningsdagar à 4 kr. pr. dag = 629,048 kronor. Samma dagantal för lejda hästar lades även till grund för beräkningarna av munderingsanslaget, arméns sjuk- och veterinärvård, samt furageringsanslaget.

Ett överskridande av det antal lejningsdagar, som fastställts i den kungl. prop., inverkar även på de övriga här nämnda anslagen, och särskilt blir furageringsanslaget utsatt för påkänningar.

Genom en generalorder, nr 38, utfärdad den 1 januari 1912 har Kungl. Maj:t föreskrivit följande tillämpning av Riksdagens beslut.

Sedan genom nådigt brev den 27 oktober 1911 fastställts stat för hästlejningsanslaget år 1912, har beträffande lejning av hästar vid artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen för innevarande års skolor och övningar

dels befallts, att hästar skola lejas under minst nedanstående antal dagar, nämligen

<i>vid artilleriet:</i>	Hästlejningsdagar.
vid Svea artilleriregemente	13,500
» Göta »	13,500
» Vendes »	22,662
och såsom ersättning för de hästar, som enligt generalorder den 4 innevarande månad, nr 5, skola ställas till artilleri-	

och ingenjörhögskolans förfogande	600
samt dessutom för utbildning av artilleriets officers- och reserv- officersvolontärer	2,940
vid Norrlands artilleriregemente i Östersund	9,000
och såsom ersättning för de hästar, som enligt generalorder den 4 innevarande månad, nr 5, skola ställas till artilleri- och ingenjörhögskolans förfogande	114
vid Norrlands artilleriregementes detachemang i Boden.....	4,500
» Upplands artilleriregemente	13,500
» Smålands »	13,500
samt dessutom för fältartilleriets skjutskola i enlighet med be- stämmelsen i punkt 10 av generalorder den 31 december 1909, nr 1,406	2,952
ägande regementet enligt medgivandet nedan för eget behov au- vända det antal hästlejningsdagar, som, utöver det ovan angivna, kan erhållas för anvisat belopp,	
vid Gottlands artillerikår	2,520
vid var och en av Boden—Karlsborgs artilleriregementes ba- taljoner å Karlsborg och i Boden	900
vid Positionsartilleriregementet	14,352
<i>vid ingenjörtrupperna:</i>	
vid Svea ingenjörkår	10,960
» Göta »	9,960
» Fälttelegrafkåren	6,242
» Bodens ingenjörkår	1,000
<i>vid trängen (även beräknat för övningsmarscher):</i>	
» Svea trängkår	1,440
» Göta »	1,440
» Norrlands trängkår	1,440
samt dessutom för utbildning av trängens officers- och reserv- officersvolontärer	300
vid Skånska trängkåren	1,440
» Västmanlands trängkår	1,440
» Östgöta »	1,440

dels medgivits, att hästar må vid vederbörliga truppförband lejas under större antal dagar än ovan angivits under villkor att lejningskostnaderna icke överstiga de belopp, vilka anvisats i den fastställda staten, samt att anmälan göres

av chef för artilleriregemente till generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet,
av chef för ingenjörkår till chefen för fortifikationen och
av chef för trängkår till vederbörande arméfördelningschef;
ägande generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet att mellan Vendes och Norrlands artilleriregementen fördela det i staten för hästlejningsanslaget år 1912 uppförda anslaget till artilleri- och ingenjörhögskolan.

I sammanhang härmed har medgivits, att för fästnings- och positionsartilleriets skjutskola erforderliga dragare må förhyras vid Boden—Karlsborgs artilleriregemente intill en sammanlagd kostnad av det för nämnda skjutskola uti staten anvisade beloppet.

Truppförbanden erhålla genom denna generalorder en nästan obegränsad frihet att röra sig med lejningsanslaget, blott de hålla sig inom ramen för den dem anvisade anslagssumman. Denna rörelsefrihet hos vissa truppförband inom artilleri- och ingenjörvapnen användes sålunda, att de hyra hästar för ända till 9 à 12 månader. Genom denna åtgärd kan visserligen lejningspriset nedbringas betydligt under det beräknade 4 kronor pr dag. Lyckas det att nedbringa detsamma till 2 kronor pr dag eller därunder kan truppförbandet leja ett betydligt större antal hästar än det i staten beräknade. Lejningsanslaget, som är av reservationsanslags natur, har icke härigenom överskridits; men hur verkar denna hästlejning på munderingsanslaget och anslaget till arméns sjukveterinärvård och hovbeslag, samt slutligen på *furageringsanslaget*, som i en alldeles eminent grad beröres av denna Kungl. Maj:ts generalorder?

Denna Kungl. Maj:ts tillämpning av ett riksdagsbeslut måste betraktas som konstitutionellt oriktig samt i fråga om statshushållningen föra oss in i förvecklingar av stor omfattning och påtvinga statsverket avsevärda utgifter, som Riksdagen icke har behörig möjlighet att kontrollera.

Då Riksdagen medgav att lejningsanslaget fick reservationsanslags natur och truppförbanden därigenom skulle inbjudas till en bättre hushållning av detta anslag, kan detta medgivande uppenbarligen ej ha lämnats i annat syfte än att Kungl. Maj:t inom ramen av det bestämda antalet lejningsdagar skulle lämnas största möjliga rörelsefrihet för respektive truppförband.»

Emot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om detta anslag har utskottet icke haft något att erinra.

Utskottets
yttrande.

Enligt vad utskottet inhämtat är det antal lejningsdagar, efter vilket förevarande anslag blivit beräknat, upptaget med hänsyn till det

minsta, ordinära behovet av hästlejning vid de särskilda truppförbanden. Av olika skäl blir det emellertid vid flera eller färre truppförband behövt att lega hästar i större utsträckning. För tillgodoseende av dylika extra behov äro vederbörande regementschefer hänvisade till de besparingar å anslaget, som uppkomma genom lejningsprisets nedbringande under det beräknade. Emellertid föranleder, såsom motionären framhållit, en ökning av lejningsdagarnas antal onekligen större utgifter från vissa förslagsanslag, såsom t. ex. anslaget till furagering av arméns hästar, vilket givetvis är olämpligt. Utskottet får därför framhålla önskvärdheten av att beräkningsgrunderna för det anslag, varom nu är fråga, komma att närmare ansluta sig till det verkliga behovet av hästlejning, så att icke bristande överensstämmelse mellan det beräknade och verkliga antalet hästlejningsdagar åstadkommer avsevärda rubbningar beträffande andra anslag, som äro beroende av detta antal.

Däremot kan utskottet icke förorda motionärens förslag, som, såvitt utskottet kunnat finna, skulle föranleda inskränkningar i truppersnas övningar och därmed inverka hämmande å deras utbildning.

På grund av det sålunda anförda får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

- att Riksdagen må
- a) öka anslaget till lega av hästar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis, nu 710,088 kronor, med 17,640 kronor till 727,728 kronor; samt
  - b) avslå herr Thorssons förenämnda motion nr 113.

Ersättning för förskott.

Ersättning för förskott. 52:o) Under punkt 54 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till täckande av vissa förskott å extra stat för år [54.] 1914 anvisa, i jämnt krontal, ett anslag av 132,594 kronor.

Under hänvisning till vad departementschefen till statsrådsprotokollet (sid. 237—240) i detta ärende meddelat, får utskottet hemställa,

- att Riksdagen må till täckande av vissa förskott å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 132,594 kronor.

Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande.

53:o) Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under hänvisning till utskottets yttrande i nästföljande punkt får utskottet hemställa,

Understöd åt
föreningar och
till skrifers
utgivande.

att Riksdagen må i riksstaten under fjärde huvudtiteln uppföra ett nytt ordinarie anslag å 18,000 kronor, benämnt »understöd åt föreningar och till skrifers utgivande, reservationsanslag».

[55.]

Extra utgifter.

54:o) Kungl. Maj:t har i punkt 56 av denna huvudtitel föreslagit Riksdagen att i riksstaten för år 1914 uppföra anslaget till extra utgifter med oförändrat belopp, 80,000 kronor, men att i riksstaten beteckna det såsom reservationsanslag.

Extra
utgifter.

[56.]

Departementschefens framställning i fråga om detta anslag återfinnes å sid. 240—246 av statsrådsprotokollet.

Från anslaget till extra utgifter skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag utbrytas de utgifter, som avse dels flyttningshjälp och dels understöd åt föreningar och till skrifers utgivande; och skulle för det förra ändamålet uppföras ett förslagsanslag å 12,000 kronor och för det senare ett reservationsanslag å 18,000 kronor. Häremot har utskottet icke haft något att erinra; och har utskottet i punkterna 30:o) och 53:o) i detta utlåtande hemställt om bifall till dessa Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets
yttrande.

Då anslaget till extra utgifter är avsett att efter nämnda utbrytningar upptagas till oförändrat belopp, 80,000 kronor, innebär detta sålunda en icke obetydlig anslagsökning, men har utskottet även i denna del ansett sig böra tillstyrka vad Kungl. Maj:t föreslagit. Ej heller har utskottet något att erinra emot att anslaget till extra utgifter erhåller reservationsanslags natur.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att Riksdagen må i riksstaten för år 1914 uppföra anslaget till extra utgifter med oförändrat belopp, 80,000 kronor, men att i riksstaten beteckna det såsom reservationsanslag.

Generalstabens översiktskarta över Sverige.

Generalsta-
bens över-
siktskarta
över Sverige.

[57.]

55:o) Uti punkt 57 av denna huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till en generalstabens översiktskarta över Sverige i skalan 1:400,000 å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 19,700 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att av omhänderhavande medel under år 1913 förskjuta 13,200 kronor för att sedermera ersättas av ifrågavarande anslag.

Under hänvisning till vad statsrådsprotokollet sid. 246—249 i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till en generalstabens översiktskarta över Sverige i skalan 1:400,000 å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 19,700 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att av omhänderhavande medel under år 1913 förskjuta 13,200 kronor för att sedermera ersättas av ifrågavarande anslag.

Övriga ordinarie anslag.

Övriga ordi-
narie anslag.
[1, 4, 5,
7, 8, 51
och 58.]

56:o) Beträffande de i nu gällande riksstat under fjärde huvudtiteln upptagna ordinarie anslag, som icke här ovan blivit särskilt omnämnda, har någon förändring icke ifrågasatts; och får utskottet hemställa,

att samtliga de ordinarie anslag under fjärde huvudtiteln, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, må i riksstaten för år 1914 upptagas till oförändrade belopp.

Stockholm den 25 februari 1913.

På statsutskottets vägnar:

F. CL:SON WACHTMEISTER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från Första Kammaren: herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *S. H. Kvarnzelius*, *O. Jonsson*, friherre *J. T. Gripenstedt*, *A. N. Hahn*, greve *P. O. L. Klingspor*, friherre *C. H. Falkenberg*, *H. F. Lamm*, friherre *J. G. Beck-Friis*, *C. G. Ekman*, *C. I. Asplund* och greve *C. B. Hamilton* samt

från Andra Kammaren: herrar *A. Ekman*, *A. Wiklund*, *H. Andersson*, *F. W. Thorsson*, *C. Persson*, *K. Starbäck*, *K. V. Rydén*, *N. E. Lindberg*, *J. Ström*, *G. Odqvist*, *E. A. Nilson* och *H. Lemke*;

med undantag av att vid behandling av punkterna 32 och 33 deltagit i stället för herr *H. Andersson* herr *A. P. Gustafsson*,
 » » 35—56 i stället för herr *H. F. Lamm* herr *N. O. Bruce* och
 » » 51—56 i stället för greve *P. O. L. Klingspor* herr *H. H. K. Ericson*.

Reservationer:

vid punkten 9:o (angående avlöning och rekrytering m. m.) af herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, friherre *J. T. Gripenstedt*, friherre *C. H. Falkenberg* och friherre *J. G. Beck-Friis* mot viss del av motiveringen.

vid punkten 19:o (angående intendenturkåren) av herrar *C. I. Asplund*, *F. W. Thorsson*, *K. V. Rydén* och *N. E. Lindberg*:

»Då vi icke kunnat känna oss övertygade om behovet av den nya fältintendentsbeställningen i Boden, utan hysa den uppfattningen, att chefen för intendenturförrådet i Boden jämväl bör kunna bestrida befattningen såsom fästningsintendent, så ha vi inom utskottet yrkat, att utskottet hos Riksdagen ville hemställa,

att Riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts begäran om inrättande av en fältintendentsbeställning av 2:a graden i Boden ville minska anslaget till intendenturkåren, nu 679,380 kronor, med 646 kronor till 678,734 kronor.»

vid punkten 22:o (angående furagering av arméns hästar)

vid mom. a) (angående anslagets belopp) av herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *O. Jonsson*, friherre *J. T. Gripenstedt*, greve *P. O. L.*

Klingspor, friherre C. H. Falkenberg, H. F. Lamm, friherre J. G. Beck-Friis, greve C. B. Hamilton, H. Andersson, C. Persson, G. Odqvist och H. Lenke, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag i denna del bort hava följande lydelse:

»Såsom motionären framhållit, står beräkningen av förevarande anslag icke i full överensstämmelse med vad dåvarande chefen för lantförsvarsdepartementet vid framläggande av 1901 års härordningsförslag anförde i fråga om depåutfodring av kavallerihästar. Men detta torde förklaras därav, att förhållandena nu äro helt olika mot år 1901. Varken depåsystemet eller utackorderingssystemet torde numera utan betydande olägenheter kunna genomföras. Vad utackorderingssystemet beträffar, har det under de senare åren icke alls tillämpats, och vidkommande depåsystemet, har detta endast i ytterst ringa mån vunnit tillämpning vid de skånska kavalleriregementena, om också i anslagsberäkningarna för dessa regementen fortfarande upptages ett större antal hästar på depå, än som varit ställt på sådan utfodring. Då emellertid dessa hästar i själva verket lära utfodras lika med de övriga, vore det riktigt att låta depådagarna utgå ur anslagsberäkningarna och uträkna förevarande anslag efter samma dagkostnad för alla hästarna.

På grund härav får utskottet, som icke har något att erinra emot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om detta anslag, hemställa,

att Riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Thorssons motion i denna del, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, öka anslaget till furagering av arméns hästar, nu 3,292,176 kronor, med 61,564 kronor till 3,353,740 kronor.»

vid mom. b) (angående utackordering av kavalleriets hästar) av herrar *S. H. Kvarnzelius, A. N. Hahn, C. G. Ekman, C. I. Asplund, F. W. Thorsson, K. Starbäck, K. V. Rydén, N. E. Lindberg, J. Ström och E. A. Nilson, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag i denna del bort hava följande lydelse:*

»Vad beträffar motionärens förslag i fråga om utackordering av hästar till fodervärdar i stället för deras uppställande i depå, skulle detta utan tvivel visa sig ur ekonomisk synpunkt synnerligen fördelaktigt. Huruvida ur militär synpunkt några avsevärda olägenheter äro förbundna med utackorderingssystemet, är utskottet däremot icke i tillfälle att bedöma. För att härutinnan vinna klarhet anser sig utskottet

fördenskull böra tillstyrka en skrivelse till Kungl. Maj:t i motionens syfte.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

b) i anledning av herr Thorssons motion nr 112 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta snarast möjligt utreda, huruvida och i vad mån kavalleriets mellan de årliga repetitionsövningarna för tjänsten icke behöfliga hästar må kunna utackorderas till fodervärdar.»

vid *punkten 23:o* (angående arméns munderingsutrustning) av herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *O. Jonsson*, friherre *J. T. Gripenstedt*, greve *P. O. L. Klingspor*, friherre *C. H. Falkenberg*, *H. F. Lamm*, friherre *J. G. Beck-Friis*, greve *C. B. Hamilton*, *H. Andersson*, *C. Persson*, *G. Odqvist* och *H. Lemke*, vilka ansett, att utskottet bort med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att Riksdagen må öka anslaget till arméns munderingsutrustning, nu 4,015,020 kronor, med 137,170 kronor till 4,152,190 kronor.

vid *punkten 25:o* (angående arméns diverse intendenturbehov) av herrar *C. I. Asplund*, *F. W. Thorsson*, *K. V. Rydén* och *N. E. Lindberg*:
»Enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat för detta anslag utgå däri från 37,300 kronor såsom anslag till vissa truppförband för musikmateriel. Enligt vad som meddelats under ärendets behandling erhåller numera detta anslag motsvarande gottgörelse från arméns musikfond. Vid sådant förhållande och då anslaget under en följd av år lämnar avsevärda reservationer ha vi inom utskottet yrkat, att det av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet måtte minskas med 37,300 kronor.

Vi hemställa således,

att Riksdagen må minska anslaget till arméns diverse intendenturbehov, nu 692,152 kronor, med 12,791 kronor till 679,361 kronor.»

vid *punkten 32:o* (angående anskaffning av ny fältartillerimateriel) av herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *O. Jonsson*, friherre *J. T. Gripenstedt*, greve *P. O. L. Klingspor*, friherre *C. H. Falkenberg*, friherre *J. G. Beck-Friis*, greve *C. B. Hamilton*, *C. Persson*, *G. Odqvist*, *A. P.*

Gustafsson och *H. Lemke*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Med den av Kungl. Maj:t begärda anvisningen å förevarande anslag avses att bekosta anskaffande för mobiliseringsbehov av 26,000 spränggranater och 12,600 granatkartescher för fälthaubitser. Enligt motionärens förslag skulle dylik ammunitionsanskaffning ske i betydligt större utsträckning.

Utskottet, som finner det synnerligen angeläget, att det i fredstid anskaffas en för mobiliseringsbehov fullt tillräcklig ammunitionsutredning, har av vad motionären i ämnet anfört och vad utskottet i övrigt inhämtat blivit övertygat därom, att de till grund för motionärens förslag liggande beräkningarna komma det verkliga mobiliseringsbehovet betydligt närmare än Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka den av motionären förordade större anvisningen å ifrågavarande anslag.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med bifall till greve Hamiltons motion nr 38, utav det av 1909 års Riksdag till anskaffning av ny fältartillerimateriel beviljade anslaget, 3,000,000 kronor, å extra stat för år 1914 anvisa återstoden, 1,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av omhänderhavande medel under år 1913 förskjuta sistnämnda belopp för att sedermera ersättas av vad som sålunda anvisats.»

vid *punkten 34:o*) (angående anskaffning av kulsprutemateriel)
av friherre *J. G. Beck-Friis*, som ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen ville besluta att i skrivelse till Konungen anhålla, att försök med kulsprutor avsedda för infanteriet måtte med snaraste anordnas, ävensom för detta ändamål på extra stat för år 1914 anvisa ett belopp av 20,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under innevarande år förskottera nämnda belopp.

av greve *C. B. Hamilton*, som ansett att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen måtte

a) i skrivelse till Konungen anhålla, att försök med kulsprutor avsedda för infanteriet måtte med snaraste anordnas, ävensom för detta ändamål på extra stat för år 1914 anvisa ett belopp av 20,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under innevarande år förskottera nämnda belopp; samt

b) till anskaffning av kulsprutemateriel avsedd för infanteriet å extra stat för år 1914 bevilja ett anslag av 300,000 kronor.

av herrar *K. V. Rydén* och *N. E. Lindberg* mot utskottets motivering.

vid *punkten 35:o*) (angående arméns byggnader, mötesfält, kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel) av herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, friherre *J. T. Gripenstedt*, friherre *C. H. Falkenberg* och friherre *J. G. Beck-Friis*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen må öka anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel, nu 1,279,390 kronor, med 20,550 kronor till 1,299,940 kronor.

vid *punkten 41:o*) (angående anläggande av en elektrisk kraftstation vid Boden) av herr *E. A. Nilson*, som ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts proposition måtte till anläggning av en elektrisk kraftstation i Boden m. m. bevilja ett anslag av 200,000 kronor samt härav å extra stat för år 1914 anvisa 100,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av omhänderhavande medel under år 1913 förskjuta högst sistnämnda belopp för att sedermera ersättas av vad som sålunda anvisats.

vid *punkten 44:o*) (angående uppförande av förrådsbyggnad för skidutrustning) av herrar *S. H. Kvarnzelius* och *E. A. Nilson*, vilka ansett, att sista stycket av utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Utskottet anser sig likväl, med hänsyn till vad departementschefen i ämnet till statsrådsprotokollet uttalat, kunna vara förvissat därom att, även om det nu begärda anslaget beviljas, en dylik undersökning kommer att åvägabringas och att de lantförsvaret tillhöriga äldre byggnader, som lämpligen kunna användas, även komma till användning i största möjliga utsträckning. Vid det förhållandet och då det därjämte är uppenbart, att de äldre byggnader, varom här är fråga, i någon mån torde behöva förändras för att bliva fullt lämpliga för det avsedda ändamålet samt det dessutom erfordras medel för anordnande vid förråden av nödiga verkstäder och således det nu ifrågavarande anslaget, som endast avser att täcka en mindre del av kostnaderna i deras helhet, under alla förhållanden kommer att behöva för ändamålet tagas i anspråk, får utskottet tillstyrka att anslaget beviljas.»

av herrar *C. G. Ekman, C. I. Asplund, F. W. Thorsson, K. V. Rydén* och *N. E. Lindberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Innan anslag till nybyggnader för nu ifrågavarande ändamål beviljas, finner utskottet nödvändigt, att en mera ingående undersökning företages för utrönande av möjligheterna att för skidutrustningen använda vissa redan befintliga, lantförsvaret tillhöriga byggnader, exempelvis i Gävle, Sollefteå och Vännäs. De upplysningar, som i detta avseende lämnats, kunna enligt utskottets mening icke anses tillfyllestgörande; och har även departementschefen i sitt anförande till statsrådsprotokollet antytt behovet av ytterligare utredning i ämnet.

På grund av det nu anförda anser sig utskottet icke för närvarande kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, utan hemställer,

att Kungl. Maj:ts ovannämnda förslag icke må av Riksdagen bifallas.»

vid *punkten 51:o* (angående lega av hästar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis) av herrar *S. H. Kvarnzelius, C. G. Ekman, N. O. Bruce, J. Ström* och *E. A. Nilson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Såsom motionären framhållit, kommer ett överskridande av det antal lejningsdagar, efter vilket det nu ifrågavarande anslaget, som är ett reservationsanslag, blivit beräknat, att i icke ringa grad återverka på vissa förslagsanslag, särskilt anslaget till furagering av arméns hästar. Utskottet finner det emellertid angeläget, att utgifterna å förslagsanslag komma att utgå enligt av Riksdagen prövade grunder.

Däremot tilltror sig icke utskottet att utan en närmare undersökning än den, som utskottet varit i tillfälle att företaga, kunna avgöra, om motionärens under denna punkt omförmälda förslag är det lämpligaste med tagen nödig hänsyn till truppens övningar.

Med framhållande av önskvärdheten av att grunderna för anslags användning så bestämmas, att icke bristande överensstämmelse mellan det beräknade och det verkliga antalet hästlejningsdagar åstadkommer rubbningar beträffande andra anslag, som kunna röna påverkan av detta antal, hemställer utskottet,

att Riksdagen må

a) — — (lika med utskottet) — —

b) att herr Thorssons förenämnda motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

av herrar *C. I. Asplund*, *F. W. Thorsson*, *K. V. Rydén* och *N. E. Lindberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Emot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om detta anslag har utskottet icke haft något att erinra.

Såsom motionären framhållit, kommer ett överskridande av det antal lejningsdagar, efter vilket det nu ifrågavarande anslaget, som är ett reservationsanslag, blivit beräknat, att i icke ringa grad återverka på vissa förslagsanslag, särskilt anslaget till furagering av arméns hästar. Utskottet finner det emellertid angeläget, att utgifterna å förslagsanslag komma att utgå enligt av Riksdagen prövade grunder och anser det därför vara önskvärt att nyssnämnda antal lejningsdagar icke överskrides. Utskottet får på grund härav tillstyrka det av motionären väckta förslaget, dock med någon förändring av dess ordalydelse.

Utskottet hemställer sålunda,

att Riksdagen må

a) öka anslaget till lega av hästar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis, nu 710,088 kronor, med 17,640 kronor till 727,728 kronor; samt

b) med bifall till herr Thorssons motion, nr 113, besluta, att det antal hästlejningsdagar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis, som upptages i de av Kungl. Maj:t framlagda beräkningar av förevarande anslag för år 1914, icke får överskridas.»

Bilaga a.

Stat

för Generalstabens fast anställda personal.

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
A. Militärstaten.			
Chefen för staben uppbär lön på generalitetsstaten.			
Öfveradjutanter.			
1 öfverste, lön	6,000	—	
dagavlönning å 6 kronor i 365 dagar	2,190	—	
lönetillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800	—	
furageersättning å 1 krona om dagen för varje häst..	730	—	
		9,720	—
1 d:o	—	9,720	—
1 öfverstelöjtnant, lön	4,500	—	
dagavlönning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—	
lönetillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800	—	
furageersättning å 1 krona om dagen för varje häst..	730	—	
		7,855	—
2 d:o	—	15,710	—
1 major, lön	4,000	—	
dagavlönning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—	
lönetillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800	—	
furageersättning å 1 krona om dagen för varje häst..	730	—	
		7,355	—
11 d:o	—	80,905	—
Stabsadjutanter.			
1 kapten av 1. klassen, lön	3,400	—	
dagavlönning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	
lönetillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800	—	
furageersättning å 1 krona om dagen för varje häst..	730	—	
		6,390	—
19 d:o	—	121,410	—
1 löjtnant av 1. klassen, lön	1,500	—	
dagavlönning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	
lönetillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800	—	
furageersättning å 1 krona om dagen för varje häst	730	—	
		4,125	—
9 d:o	—	37,125	300,315
Transport	—	—	300,315

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	—	300,315
B. Civilstaten.			
1 professor, lön	5,900	—	
tjänstgöringspenningar	1,200	7,100	
Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.			
1 krigsarkivarie, lön	3,600	—	
tjänstgöringspenningar	1,800	5,800	
ortstillägg	400		
Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.			
1 bibliotekarie, arvode	—	1,500	
1 aktuarie, d:o	—	1,500	
1 d:o	—	1,500	
1 förste vaktmästare, lön	900	—	
tjänstgöringspenningar	450	1,500	
ortstillägg	150		
Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.			
1 vaktmästare, lön	700	—	
tjänstgöringspenningar	350	1,200	
ortstillägg	150		
Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.			
2 d:o	—	2,400	
Till vikariatsersättning under semester för civila beställningsinnehavare med lön på stat	—	530	23,030
Summa kronor	—	—	323,345

- Anm. 1.** Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, varjämte å lönen avdrages 100 kronor årligen.
- Anm. 2.** Denna lönestat gäller under förutsättning, att föreskrift finnes därom, att samtliga ordinarie civila tjänst innehavare med lön på stat vid generalstaben skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgivnas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar varje söckendag.
- Anm. 3.** Civil beställningsinnehavare med lön på stat må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålsens behöriga gång, åtnjuta semester: professorn och krigsarkivarien under vardera sex veckor samt en var av vaktmästarna under 15 dagar.
- Anm. 4.** Tjänstgöringspenningar få uppbåras endast för den tid, befattningsinnehavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola de utgå till den, som uppehållit befattningen.
- Anm. 5.** Vid beräkning av tidpunkten för inträdande av avlöningsförhöjning genom ålders-tillägg må icke föras befattningshavare till last den tid, han åtnjutit semester.
- Anm. 6.** Vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom av semester, skall annan vaktmästare vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsfall för förste vaktmästaren de med dennes befattning förenade tjänstgöringspenningar, och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

*Avskrift.**Bilaga b.***Till statsutskottet.**

Efter föregående underhandling med vederbörande, varigenom visshet erhöles, att ett bolag för distribution av elektrisk kraft i Boden skulle erhålla statsverket som abonnent för kaserner m. m. därstädes, bildades år 1904 Bodens Elektriska aktiebolag, som efter utbyggandet av fallet vid Ljuså, där maskiner om tillsammans 975 kilowatt finnas monterade, erhöles ett tioårskontrakt med med staten och började sin leverans av ljus och kraft enligt detta kontrakt år 1906.

De första åren var statens behov jämförelsevis ringa, men har strömförbrukningen ökat år från år, så att den år 1912 utgjorde sammanlagt 126,500 kilowatttimmar, däri inbegripet förbrukningen av enskilda inom kasernområdet.

De olika forten och själva fästningen hava sina egna inom forten belägna särskilda belysningsstationer, som äro fullständigt oberoende av kraftstationen vid Ljuså.

Det torde ej kunna bestridas, att staten haft synnerligen god nytta av bolaget under hela byggnadsperioden där uppe, likasom ej heller, att bolagets vinst såsom företagare varit minimal, då någon utdelning på bolagets aktier hittills ej lämnats.

Emellertid har Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition föreslagit Riksdagen bevilja anslag till egen av dieselmotorer driven kraftstation, varigenom bolaget skulle förlora såväl staten, såsom ljus- och kraftabonnent, som även statens tjänstemän och måhända även andra.

Som motiv för anläggningen har i den kungl. propositionen bland annat anförts, att staten skulle göra en ekonomisk vinst därpå.

De uppgifter, som i samband därmed lämnats, torde dock böra något korrigeras. Det uppges, att 1912 för kronans räkning förbrukats c:a 90,000 kilowatttimmar och för enskilda 58,000, tillsammans sålunda 148,000 kilowatttimmar. Förbrukningen har dock i själva verket endast varit 126,500 kilowatttimmar för såväl kronan som enskilda. Skillnaden, 21,500 kilowatttimmar, bör alltså, då kronan själv förbrukar 90,000, falla på den enskilda förbrukningen. Den av fortifikationsbefälhavaren för år 1915 beräknade förbrukningen bör alltså minskas med 21,500 kilowatttimmar.

Man erhåller då en förbrukning sagda år av c:a 141,000 kilowatttimmar, vadan, då den uppgivna årskostnaden utgör 29,000 kronor, kilowattimmepriset sålunda skulle utgöra 20,5 öre i stället för de 18 öre, som uppgivits i den kungl. propositionen.

Jämför man departementschefens beräkning med de av oss angivna siffrorna, blir statens årsutgift 1915 med eget elektricitetsverk omkring 20,185 kronor i stället för 25,764 kronor, som fortifikationsbefälhavaren beräknat kostnaden till, om kontraktet med oss skulle bibehållas. En besparing alltså av 5,579

kronor, vilket belopp torde vara för ringa att i och för sig motivera en anläggning på 200,000 kronor. Vi äro även fullt beredda att sänka priset på belysningen så, att denna skillnad alldeles försvinner.

Beträffande de övriga motiv, som Kungl. Maj:t anfört för byggnadsförslaget, tillåta vi oss ej uttala någon mening.

Vi vilja dock giva uttryck åt den förmodan, att, då tygstaten redan äger reservstation och intendenturen egen kraftstation, finnes väl bra ringa anledning för staten att bygga en dyrbar kraftstation endast för kasernernas belysning under krigstid. Mera ändamålsenligt för sådant ändamål vore det väl, enligt vår mening, att endast utöka dessa inom kasernområdet redan befintliga stationer.

Som förut anförts har staten haft synnerligen stor nytta av bolaget under kontraktstiden. Det synes då vara hårt, om ett företag, som tillkommit på för-anledande av statsverket — naturligtvis också i hopp om ekonomisk vinst för företagarna — skulle genom statens åtgörande fullständigt ruineras, därigenom att bolaget berövas 50 % av sina inkomster.

Som ovan omnämmts, äro vi, för att undgå detta, beredda till medgivanden i ett förnyat kontrakt och tillåta oss här erbjuda oss att lämna statsverket och militärpersonalen inom kasernområdet ett från 275, öre till 20 öre per kilowattimme nedsatt belysningspris. Kraftpriset, 15 öre, är redan förut lägre än var-till staten kan erhålla kraft från egen kraftstation, och torde således ej erfordra någon förändring.

Vi tillåta oss även bifoga en skrivelse i ärendet, som den 9 december 1912 inlämnades till Kungl. Maj:t, ehuru bolaget därpå ännu ej erhållit svar.

Ludvika den 7 februari 1913.

BODENS ELEKTRISKA AKTIEBOLAG.

Herman Duse.

**Tabell över anslagen under riksstatens fjärde huvudtitel.
Lantförsvarsdepartementet.**

1913 års riksstat anslår:				Förslag till blivande riksstat:								
Ordinarie anslag.		Ordinarie anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		
Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	
Departementet.												
		17,000	—	Departementschefen	—	—	—	—	17,000	—		
		61,450	—	Departementet	—	—	—	—	61,450	—		
				Till provisorisk löne reglering för befattningshavare i departementet, <i>förslagsanslag</i>	—	—	—	—			8,070	—
		12,952	—	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommandoexpedition, <i>förslagsanslag</i>	—	—	—	—	12,952	—		
		7,000	—	Tryckningskostnader för departementet med dess kommandoexpedition, <i>förslagsanslag</i>	—	—	—	—	7,000	—		
		98,402	—	Säger för departementet	—	—	—	—	98,402	—	8,070	—
Arméförvaltningen.												
		268,665	—	Arméförvaltningen	—	—	—	—	268,665	—		
		30,900	—	Skrivmaterialier, expenser och bränsle m. m. för arméförvaltningen, <i>reservationsanslag</i>	—	—	—	—	30,900	—		
		299,565	—	Säger för arméförvaltningen	—	—	—	—	299,565	—		
Generalitetet, staberna m. m.												
		156,035	—	Generalitetsstaten	—	—	—	—	156,035	—		

1913 års riksstat anslår:				Förslag till blivande riksstat:							
Ordinarie anslag.		Ordinarie anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
322,815	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
78,175	—	400,990	—	323,345	—	—	—	78,175	—	—	—
—	—	16,200	—	—	—	—	—	—	—	401,520	—
—	—	65,733	—	—	—	—	—	—	—	16,200	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64,833	—
—	—	638,958	—	—	—	—	—	—	—	638,588	—
				Generalstaben:							
				Fast anställd personal. Nuvarande belopp..... 322,815: —							
				ökas med ..... 530: —							
				Stabens övningar, expenser m. m., <i>reservationsanslag</i>							
				Artilleristaben							
				Kommendantsstaten. Nuvarande belopp 65,733: —							
				minskas med ..... 900: —							
				Säger för generalitetet, staberna m. m.							
				Undervisningsverken.							
				Krigshögskolor, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp ..... 96,955: —							
				ökas med ..... 5,825: —							
				Ridskolan, <i>reservationsanslag</i>							
				Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, <i>reservationsanslag</i>							
				Artilleriskjutskolor, <i>reservationsanslag</i>							
				Krigsskolan, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp ..... 130,165: —							
				ökas med ..... 2,695: —							
				Volontärskolor, <i>förslagsanslag</i>							
				Militärläkarens undervisning, <i>reservationsanslag</i>							
				Säger för undervisningsverken							
				Avlöning, rekrytering, (trufförbanden), arvoden m. m.							
				Avlöning och rekrytering m. m. Nuvarande belopp ..... 18,138,587: —							
				ökas med ..... 65,013: —							
				18,203,600							

1913 års riksstat anslår:				Förslag till blivande riksstat:							
Ordinarie anslag.		Ordinarie anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
		77,406		Ökad avlöning för de till tjänståldern äldsta bataljonsläkarna och bataljonsveterinärerna, <i>förslagsanslag</i> . Nuvarande belopp ..... 77,406:—							
				<i>minskas</i> med ..... 9,117:—					68,289		
		24,000		Avlöning till extra bataljonsläkare, <i>förslagsanslag</i> . Nuvarande belopp ..... 24,000:—							
				<i>ökas</i> med ..... 12,000:—					36,000		
				Till tillfällig löneförbättring (extra lönetillägg) åt vissa yngre bataljonsläkare, <i>förslagsanslag</i>							2,000
				Till beredande av extra lönetillägg för år 1913 åt en del betjänte, <i>förslagsanslag</i>							285
		10,982		Ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation, <i>förslagsanslag</i> , högst. Nuvarande belopp ..... 10,982:—							
				<i>minskas</i> med ..... 1,060:—					9,922		
		120,000		Arméns personal över stat, <i>förslagsanslag</i>					120,000		
				Till dagavlöningstillägg åt indelt manskap, <i>förslagsanslag</i>							150,000
		125,200		Hyra, expenser m. m. vid truppförbanden, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp ..... 125,200:—							
				<i>minskas</i> med ..... 2,000:—					123,200		
		204,225		Landstormen, <i>reservationsanslag</i>					204,225		
		2,660,038		De värnpliktiges avlöning, inskrivning och redovisning m. m., <i>förslagsanslag</i> . Nuvarande belopp ..... 2,660,038:—							
				<i>ökas</i> med ..... 145,475:—					2,805,513		
		770,000		Ersättning för rustning och rotering, <i>förslagsanslag</i> . Nuvarande belopp ..... 770,000:—							
				<i>minskas</i> med ..... 70,000:—					700,000		
		679,380		Intendenturkåren. Nuvarande belopp 679,380:—							
				<i>ökas</i> med ..... 5,179:—					684,559		
		85,300		Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i> . Nuvarande belopp ..... 85,300:—							
				<i>ökas</i> med ..... 8,300:—					93,600		
		22,895,118		Säger för avlöning, rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.					23,048,908		152,285

1913 års riksstat anslår:

Ordinarie anslag.		Ordinarie anslag.	
Kronor	ö.	Kronor	ö.
Intendenturen m. m.			
6,929,292	—	Arméns mathållning <i>förslagsanslag</i> . Nuvarande belopp	6,929,292: —
		ökas med	237,320: —
3,292,176	—	Furagering av arméns hästar, <i>förslagsanslag</i> . Nuvarande belopp	3,292,176: —
		ökas med	21,277: —
4,015,020	—	Arméns munderingsutrustning, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp	4,015,020: —
		ökas med	127,098: —
		Till anskaffning av nya uniformer för armén	
692,152	—	Arméns diverse intendenturbehov, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp	692,152: —
		ökas med	24,509: —
1,759,010	—	Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp	1,759,010: —
		ökas med	50,613: —
		Till inköp av inventarier i nya kasernetablissemang	
		Till anskaffning av skidor m. m.	
		Till anskaffning av pålsar	
16,687,650	—	Säger för intendenturen m. m.	

Inkvarterings-, rese- och trakta- mentskostnader.

1,088,307	—	Inkvarteringskostnader, <i>förslagsanslag</i>	
21,450	—	Inkvarteringsordnande i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	
195,000	—	Rese- och traktementspenningar, <i>förslagsanslag</i>	
		Flyttningshjälp, <i>förslagsanslag</i>	
1,304,757	—	Säger för inkvarterings-, rese- och traktementskostnader	

Förslag till blivande riksstat:							
Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
—	—	—	—	7,166,612	—	—	—
—	—	—	—	3,313,453	—	—	—
—	—	—	—	4,142,118	—	—	—
—	—	—	—	—	—	400,000	—
—	—	—	—	716,661	—	—	—
—	—	—	—	1,809,623	—	—	—
—	—	—	—	—	—	106,039	—
—	—	—	—	—	—	273,800	—
—	—	—	—	—	—	390,000	—
—	—	—	—	17,148,467	—	1,169,839	—
—	—	—	—	1,316,757	—	—	—

1913 års riksstat anslår:

Förslag till blivande riksstat:

1913 års riksstat anslår:				Förslag till blivande riksstat:									
Ordinarie anslag.		Ordinarie anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.			
Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.		
				Övningar.									
		500,000	—	Arméns fält- och fälttjänstövningar, <i>reservationsanslag</i>				—	—	500,000	—		
				Till det frivilliga skytteväsendets befrämjande.....				—	—	—	—	* 975,000	—
		500,000	—	Säger för övningar				—	—	500,000	—	975,000	—
				Sjukvård.									
		105,000	—	Garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp.....				—	—	105,000	—		
				ökas med				—	—	7,200	—		
		351,527	—	Arméns sjuk- och veterinärvård samt hofbeslag m. m., <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp 351,527:—				—	—	112,200	—		
				ökas med				—	—	10,640	—		
				Till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig				—	—	—	—	10,000	—
		456,527	—	Säger för sjukvård				—	—	474,367	—	10,000	—
				Stipendier.									
		7,000	—	Resestipendier åt artilleri- och ingenjööfficerare, <i>reservationsanslag</i>				—	—	7,000	—		
		15,000	—	Resestipendier åt officerare och intendenturtjänstemän, <i>reservationsanslag</i>				—	—	15,000	—		
		29,100	—	Stipendier för fältläkarkåren och veterinärstaten ..				—	—	29,100	—		
		2,000	—	Resestipendier åt militärläkare, <i>reservationsanslag</i> ..				—	—	2,000	—		
		53,100	—	Säger för stipendier				—	—	53,100	—		
				Remontering och hästlega.									
		641,155	—	Remontering m. m., <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp.....				—	—	641,155	—		
				ökas med.....				—	—	438,870	—		
								—	—	1,080,025	—		

*) Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver utskottet framdeles kommer att avgiva särskilt utlåtande.

1913 års riksstat anslår:				Förslag till blivande riksstat:							
Ordinarie anslag.		Ordinarie anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
		710,088	—	Lega av hästar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp ..... 710,088: —							
				ökas med ..... 17,640: —							
		1,351,243	—	Säger för remontering och hästlega							
Diverse.											
				Till täckande av vissa utav arméförvaltningen och statskontoret utgivna förskott ..... 132,594 —							
		80,000	—	Understöd åt föreningar och till skrifter utgivande, <i>reservationsanslag</i> ..... 18,000 —							
				Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i> ..... 80,000 —							
		80,000	—	Till en generalstabens översiktskarta över Sverige ..... 19,700 —							
				Säger för diverse ..... 98,000 — 152,294 —							
		48,850,280	—	Summa ..... 49,997,737 — 4,972,988 —							